

บทที่ 4

ศักยภาพและบทบาทของจังหวัดมุกดาหาร

4.1 ลักษณะโดยรวมด้านกายภาพ

จังหวัดมุกดาหารตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของภาคอีสาน มีเขตแดนติดกับประเทศลาว โดยมีแนวแม่น้ำโขงเป็นแนวกัน มีพื้นที่ทั้งหมด 2,712,394 ไร่ หรือ 4,339 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์เป็นระยะทาง 642 กิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับเขา สภาพอากาศร้อนชื้น ฝนตกหนักในฤดูฝน มีทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ ไร่ร้อยละ 31.04 ของเนื้อที่จังหวัด มีแม่น้ำโขงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่าน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ส่วนแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ห้วยชะโนด ห้วยบางทราย ห้วยมุก และห้วยบังอีเป็นต้น คุณภาพน้ำใต้ดินมีคุณภาพดี มีพื้นที่ดินเค็มน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นดินไร่ ร้อยละ 50 ดินคละร้อยละ 20 ดินนาร้อยละ 20 และดินภูเขาไฟร้อยละ 10 เคยมีการขุดก๊าซธรรมชาติที่อำเภอหนองสูง แต่มีปริมาณไม่มากพอที่จะนำขึ้นมาใช้ แหล่งธาตุอื่นๆ มีไม่มากนัก แต่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และตลาดสินค้าอินโดจีน เป็นจุดดึงดูดความสนใจที่สำคัญของจังหวัด

4.2 ลักษณะด้านประชากร การตั้งถิ่นฐาน โครงข่ายการคมนาคม และการใช้ที่ดิน

4.2.1. ลักษณะด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐาน

ประชากรรวมของจังหวัดมุกดาหาร ในปี 2540 มีจำนวน 326,188 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2530 ที่มีประชากร 277,607 คน มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.49 ความหนาแน่นของประชากร 75 คน/ตร.กม. โดยเพิ่มขึ้นจาก 64 คน/ตร.กม. ในช่วงเวลาเดียวกันและมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทคิดเป็นร้อยละ 16:84 จังหวัดมุกดาหารแบ่งการปกครองท้องถิ่นเป็น 7 อำเภอ แต่ละอำเภอมีความสำคัญด้านประชากรจำแนกได้ดังนี้

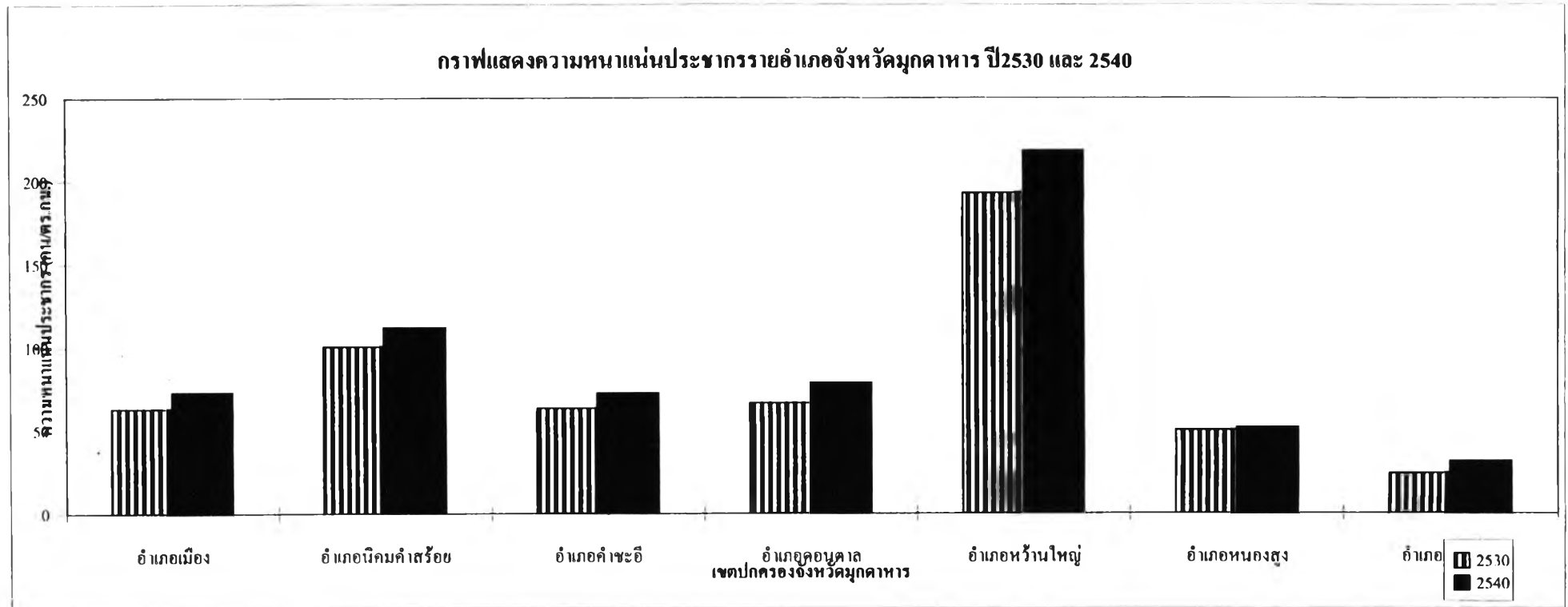
1. อำเภอเมือง ซึ่งมีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29 ของพื้นที่จังหวัดและมีจำนวนประชากรมากที่สุด 89,820 คน ในปี 2540 คิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรจังหวัด มีอัตราการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 14.98 แต่มีความหนาแน่นประชากรต่ำกว่าความหนาแน่นประชากรของจังหวัด คือ มีความหนาแน่นเพียง 73 คน/ตร.กม. และเขตเทศบาลเมืองมีพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 2.9 ของพื้นที่อำเภอเมือง จำนวนประชากรในปีเดียวกัน 34,807 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ของประชากรอำเภอเมือง มีอัตรา

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลประชากรของจังหวัดมุกดาหาร จำแนกรายอำเภอ ปี2530-2540

เขตการปกครอง	พื้นที่ ตร.กม.	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		อัตราการเพิ่ม ประชากร (ร้อยละ)
													2530	2540	
อำเภอเมือง	1,235	78,114	103,975	79,601	80,878	82,544	78,800	84,240	85,333	86,895	88,405	89,820	63	73	14.98
ในเขตเทศบาล	36	24,002	24,197	24,828	25,008	25,300	32,952	32,348	33,199	33,575	34,347	34,807	676	979	45.01
นอกเขตเทศบาล	1,200	54,112	79,778	54,773	55,870	57,244	45,848	51,892	52,134	53,320	54,058	55,013	45	46	1.86
อำเภอนิคมน้ำอ้อย	377	37,883	38,238	38,308	38,674	39,229	39,841	40,473	40,898	41,419	41,870	42,163	100	112	11.29
ในเขตเทศบาล	13	5,387	6,466	6,416	6,457	8,026	8,043	8,445	8,896	8,775	8,768	8,718	413	671	62.43
นอกเขตเทศบาล	364	32,516	31,772	31,892	32,217	31,201	31,796	32,028	32,200	32,644	33,085	33,445	89	92	2.86
อำเภอดงคำชะอี	645	40,956	41,154	41,232	41,497	41,839	44,025	44,158	44,526	45,600	46,222	46,674	63	72	13.96
ในเขตสุขาภิบาล	3	8,129	3,281	3,365	3,435	3,836	3,656	3,650	4,235	4,100	4,365	4,528	1043	1,509	44.71
นอกเขตสุขาภิบาล	642	37,827	37,873	37,867	38,062	38,204	40,370	40,386	40,291	41,500	41,817	42,146	69	66	11.41
อำเภอดอนตาล	511	33,936	34,755	35,152	35,839	36,852	36,333	37,730	38,278	39,040	39,629	40,095	66	78	18.14
ในเขตสุขาภิบาล	4	3,547	3,189	3,220	3,322	3,306	3,741	4,143	4,184	4,301	4,371	4,386	867	1,097	23.66
นอกเขตสุขาภิบาล	507	30,389	31,566	31,932	32,517	33,546	32,592	33,587	34,094	34,739	35,258	35,709	60	70	17.6
อำเภอนาน้อย	84	16,184	16,271	16,353	16,517	16,791	16,896	17,532	17,660	17,902	18,137	18,333	193	218	13.27
อำเภอหนองสูง	410	20,552	20,748	20,809	21,090	21,313	20,043	20,532	20,660	20,867	20,990	21,167	50	52	2.99
อำเภอดงหลวง	1,076	25,980	27,249	27,858	28,648	29,301	30,495	31,313	31,648	32,352	32,991	33,129	24	31	27.51
รวมจังหวัดมุกดาหาร	4,339	277,607	282,390	284,141	288,151	293,174	299,280	308,333	312,202	317,642	322,591	326,188	64	75	17.49

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงข้อมูลประชากรของจังหวัดมุกดาหาร จำแนกรายอำเภอ ปี2530-2540

การเพิ่มประชากรเมืองค่อนข้างสูงร้อยละ 45.01 และมีความหนาแน่นประชากรเมือง 979 คน/ตร.กม. และมีสัดส่วนของประชากรเมืองต่อประชากรชนบทร้อยละ 39:61 และเป็นพื้นที่ ที่มีความเป็นเมืองสูงที่สุดในจังหวัด

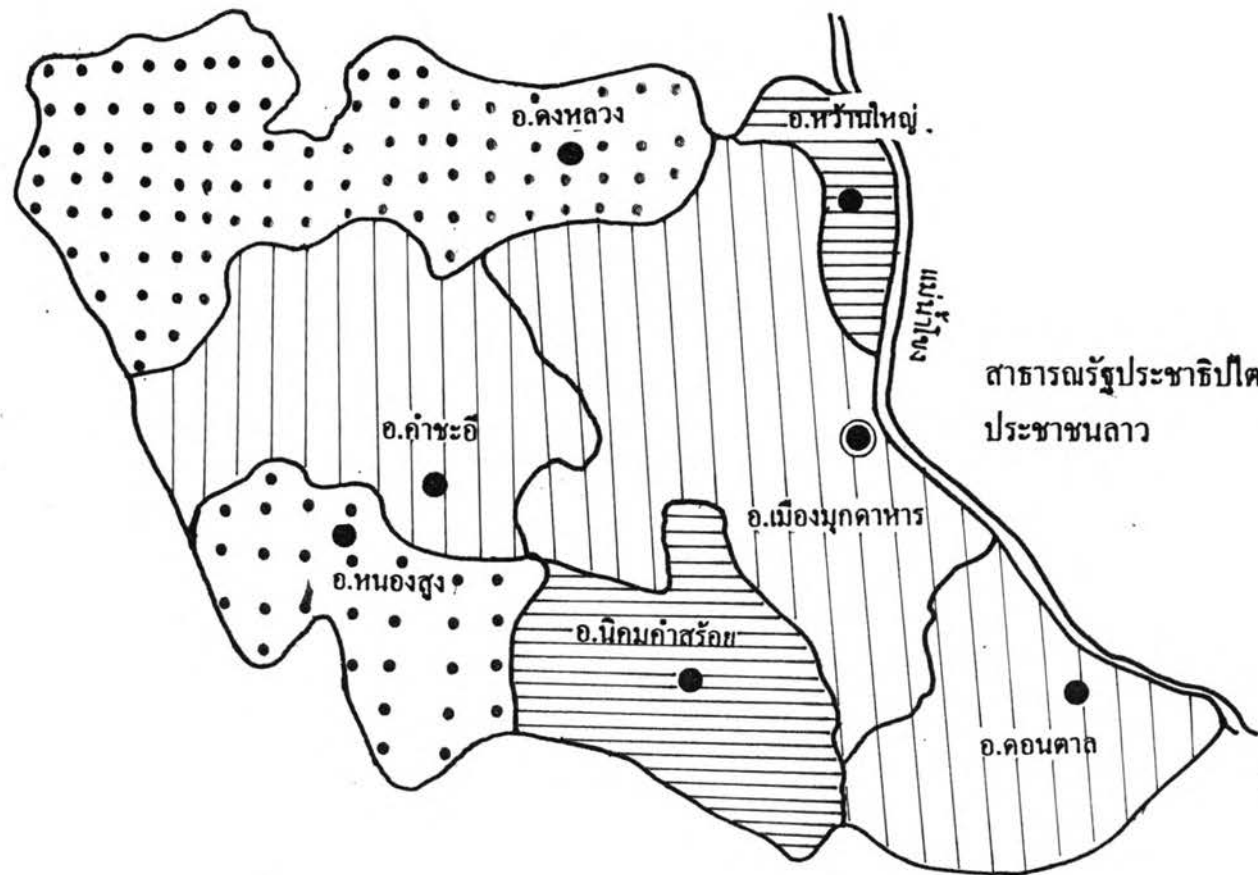
2. อำเภอคำชะอี มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 15 ของพื้นที่จังหวัด มีจำนวนประชากรมากเป็นลำดับที่สองรองจากอำเภอเมือง โดยมีประชากร 46,674 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากร จังหวัด อัตราการเพิ่มขึ้นในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.96 มีความหนาแน่นประชากรต่ำกว่าความหนาแน่นประชากรจังหวัด คือ มีความหนาแน่น 72 คน/ตร.กม. มีประชากรในเขตสุขาภิบาล 4,528 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรอำเภอคำชะอี อัตราการเพิ่มประชากรเมืองร้อยละ 44.71 มีความหนาแน่นประชากรเมืองสูงมากที่สุดถึง 1,509 คน/ตร.กม. เนื่องจากมีพื้นที่สุขาภิบาลขนาดเล็กมากที่สุดเพียงร้อยละ 0.46 ของพื้นที่อำเภอคำชะอีและมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อชนบทคิดเป็นร้อยละ 10:90 ซึ่งน้อยที่สุดในชุมชนเมือง

3. อำเภอนิคมน้ำอ้อย มีขนาดพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 9 ของพื้นที่จังหวัด มีจำนวนประชากรมากเป็นลำดับที่ 3 ของจังหวัด มีประชากร 42,163 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรจังหวัด มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรร้อยละ 11.29 แต่มีความหนาแน่นสูงเป็นลำดับที่สองของจังหวัด คือ 112 คน/ตร.กม. ซึ่งสูงกว่าความหนาแน่นประชากรจังหวัด พื้นที่ในเขตสุขาภิบาลคิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่อำเภอนิคมน้ำอ้อย ประชากรในเขตสุขาภิบาล 8,718 คนคิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรอำเภอนิคมน้ำอ้อย มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเมืองสูงที่สุดในจังหวัดร้อยละ 62.43 ความหนาแน่นประชากร 671 คน/ตร.กม. และมีสัดส่วนของประชากรเมืองต่อประชากรชนบท คิดเป็นร้อยละ 21:79

4. อำเภอดอนตาล มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 12 ของพื้นที่จังหวัด จำนวนประชากรมากเป็นลำดับที่ 4 ของจังหวัด คือ มีประชากร 40,095 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรจังหวัด อัตราการเพิ่มประชากรในรอบ 10 ปี เท่ากับ 18.14 ความหนาแน่นประชากร 78 คน/ตร.กม. ขนาดของพื้นที่เขตสุขาภิบาลคิดเป็นร้อยละ 0.78 ของพื้นที่อำเภอดอนตาล มีประชากร 4,386 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรอำเภอดอนตาล อัตราการเพิ่มประชากรเมืองสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.65 ความหนาแน่นประชากรในเขตสุขาภิบาลสูงเป็นลำดับที่สองรองจากสุขาภิบาลคำชะอี มีความหนาแน่น 1,097 คน/ตร.กม. และมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท คิดเป็นร้อยละ 11:89

5. อำเภอดงหลวง มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นลำดับที่สองรองจากอำเภอเมือง คิดเป็นร้อยละ 28 ของพื้นที่จังหวัด มีจำนวนประชากรน้อยอยู่ในลำดับที่ 5 ของจังหวัด คือ 33,129 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรจังหวัด อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงที่สุดในจังหวัดคือร้อยละ 27.51 แต่กลับมีความหนาแน่นต่ำที่สุดเพียง 31 คน/ตร.กม. เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่มากแต่มีประชากรน้อย

6. อำเภอหนองสูง มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 9 ของพื้นที่จังหวัด จำนวนประชากรน้อยอยู่ในลำดับที่ 6 ของจังหวัด มีประชากร 21,167 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ของประชากรจังหวัด อัตราการขยายตัวของประชากรต่ำที่สุดในจังหวัดเพียงร้อยละ 2.99 และมีความหนาแน่นเพียง 52 คน/ตร.กม. เป็นอำเภอที่มีการเติบโตด้านประชากรน้อยที่สุด

แนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร
และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ 4.2
แสดงความหนาแน่นประชากร

- สัญลักษณ์
- ความหนาแน่นประชากร น้อยกว่า 60
 - ความหนาแน่นประชากร 61-80
 - ความหนาแน่นประชากร มากกว่า 81

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาคراء่วน

7. อำเภอห้วยใหญ่ มีพื้นที่ขนาดเล็กที่สุดในจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 2 ของพื้นที่จังหวัด มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดเช่นกัน โดยมีประชากรเพียง 18,333 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ของประชากรจังหวัด มีอัตราเพิ่มประชากรค่อนข้างสูงร้อยละ 13.27 และมีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุดในจังหวัด เนื่องจากมีพื้นที่เป็นแนวยาวและมีขนาดเล็กมาก จึงทำให้การกระจายตัวของ ประชากรอยู่อย่างหนาแน่นถึง 218 คน / ตร.กม.

จากข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สามารถจัดลำดับความสำคัญด้านประชากรในระดับอำเภอได้ ดังนี้ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมน้ำอ้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดงหลวง อำเภอ ห้วยใหญ่ และอำเภอหนองสูง ตามลำดับ ทั้งนี้สังเกตได้ว่าอำเภอที่มีความสำคัญด้าน ประชากรเป็นอำเภอทางทิศใต้ของจังหวัด แสดงว่ามีแรงดึงดูดประชากรในการตั้งถิ่นฐานและทำ กิจกรรมในอำเภอทางทิศใต้ของจังหวัดมีมากกว่าบริเวณอื่น ซึ่งแรงดึงดูดน่าจะมาจากสภาพพื้นที่ที่เป็นที่ราบเป็นสวนมากใกล้ชิดแหล่งน้ำ ประกอบกับมีเส้นทางหลวงแผ่นดินตัดผ่าน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธรและจังหวัดอุบลราชธานีได้ อีกทั้งอยู่ในรัศมีของศูนย์กลางเมืองในระยะ ไม่เกิน 50 กิโลเมตร แต่จากข้อมูลอัตราการขยายตัวของประชากร พบว่ามีการขยายตัวสูงมากใน อำเภอดงหลวงแสดงว่ามีการถ่ายเทประชากรจากอำเภอห้วยใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ขนาดเล็กมากมาสู่อำเภอ ดงหลวงมีพื้นที่ติดต่อกันและเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัด ทิศทางของการขยายตัว ของประชากรจะขยายตัวลงทางทิศใต้ ทิศตะวันตกและทิศเหนือ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลักษณะประชากรในระดับชุมชนพบว่าเทศบาลเมืองมุกดาหารมีบทบาท ด้าน ประชากรมากที่สุดเนื่องจากเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทุกประเภท จึงมีความเป็นเมืองสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ สุขาภิบาลนิคมน้ำอ้อย สุขาภิบาลดอนตาล และสุขาภิบาลคำชะอี ซึ่งมีส่วนต่างของความหนา แน่นประชากรในเขตสุขาภิบาลสูงกว่านอกเขตสุขาภิบาลมาก แสดงให้เห็นว่าความเจริญส่วนใหญ่ไม่ ว่าจะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก จะมีความพร้อมอยู่ในเขต สุขาภิบาลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีประชากรตั้งถิ่นฐานในเขตสุขาภิบาลอย่างหนาแน่น ส่วนนอกเขต สุขาภิบาล การตั้งถิ่นฐานเบาบางและกระจายตัวอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

จากการคาดการณ์ จำนวนประชากรอำเภอเมืองมุกดาหารในอีก 10 ปีข้างหน้า คือปี 2550 พบ ว่ามีประชากร 89,247 คน มีประชากรในเขตเทศบาลจำนวน 49,182 คน คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมา ได้แก่อำเภอคำชะอี มีประชากร 53,034 คน แต่มีประชากรในเขตสุขาภิบาลจำนวน 5,829 คน คิดเป็น ร้อยละ 11 อำเภอนิคมน้ำอ้อยมีประชากร 46,857 คน อยู่ในเขตสุขาภิบาลถึง 12,838 คน คิดเป็นร้อย ละ 27 อำเภอดอนตาลจะมีประชากร 46,291 คน ซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาล 5,806 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และอำเภอดงหลวงจะมีประชากร 41,025 คน จะเห็นได้ว่า การตั้งถิ่นฐานของประชากรยังคงกระจุกตัว อยู่ในอำเภอสำคัญ โดยเฉพาะอำเภอเมืองและนิคมน้ำอ้อย โดยมีอำเภอดงหลวงมีความสำคัญเพิ่ม

ตาราง 4.2 แสดงจำนวนประชากรคาดการณ์โดยวิธีแบบจำลองเส้นตรง

พ.ศ.	จำนวนประชากรคาดการณ์														
	อ.เมือง	เขตเทศบาล	นอกเขต	อ.นิคมคำสร้อย	สุราษฎร์ธานี	นอกเขต	อ.คำชะอี	สุราษฎร์ธานี	นอกเขต	อ.ดอนตาล	สุราษฎร์ธานี	นอกเขต	อ.ห้วยใหญ่	อ.หนองสูง	อ.ดงหลวง
2530	78,114	24,002	54,112	37,883	5,387	32,516	40,956	3,129	37,827	33,936	3,457	30,389	16,184	20,522	25,980
2531	103,975	24,197	79,778	38,238	6,486	32,772	41,154	3,281	37,873	34,755	3,189	31,566	16,271	20,748	27,249
2532	79,601	24,828	54,773	38,308	6,416	31,892	41,232	3,385	37,847	35,152	3,220	31,932	16,353	20,809	27,858
2533	80,878	25,008	55,870	38,674	6,457	32,217	41,497	3,435	38,062	35,839	3,322	32,517	16,517	21,090	28,648
2534	82,544	25,300	57,244	39,229	8,028	31,201	41,839	3,635	38,204	36,852	3,306	33,546	16,791	21,313	29,301
2535	78,800	32,952	45,848	39,841	8,043	31,798	44,025	3,655	40,370	38,333	3,741	32,592	16,896	20,043	30,485
2536	84,240	32,348	51,892	40,473	8,445	32,028	44,158	3,850	40,308	37,730	4,143	33,587	17,532	20,532	31,313
2537	85,333	33,199	52,134	40,898	8,698	32,200	44,526	4,235	40,291	38,278	4,184	34,094	17,660	20,660	31,648
2538	86,895	33,575	53,320	41,419	8,775	32,644	45,600	4,100	41,500	39,040	4,301	34,739	17,902	20,867	32,352
2539	88,405	34,347	54,058	41,870	8,785	33,085	46,222	4,305	41,917	39,629	4,371	35,258	18,137	20,990	32,991
2540	89,820	34,807	55,013	42,163	8,718	33,445	46,674	4,528	42,146	40,095	4,386	35,709	18,333	21,167	33,129
2541	86,895	37,376	49,519	42,688	9,727	32,961	47,283	4,597	42,684	40,751	4,597	38,156	18,555	20,943	34,463
2542	87,157	38,688	48,468	43,151	10,073	33,078	47,922	4,734	43,186	41,367	4,731	38,638	18,790	20,968	35,192
2543	87,418	40,000	47,418	43,614	10,418	33,196	48,561	4,871	43,689	41,983	4,865	37,120	19,026	20,993	35,921
2544	87,679	41,312	46,367	44,078	10,764	33,314	49,200	5,008	44,192	42,598	5,000	37,601	19,261	21,018	36,650
2545	87,940	42,624	45,317	44,541	11,110	33,431	49,839	5,144	44,694	43,214	5,134	38,083	19,496	21,042	37,379
2546	88,202	43,935	44,266	45,004	11,455	33,549	50,478	5,281	45,197	43,829	5,269	38,565	19,732	21,067	38,108
2547	88,463	45,247	43,216	45,467	11,801	33,667	51,117	5,418	45,700	44,445	5,403	39,046	19,967	21,092	38,837
2548	88,724	46,559	42,165	45,930	12,146	33,784	51,756	5,555	46,202	45,060	5,538	39,528	20,202	21,117	39,567
2549	88,985	47,871	41,115	46,394	12,492	33,902	52,395	5,692	46,705	45,676	5,672	40,010	20,437	21,142	40,296
2550	89,247	49,182	40,064	46,857	12,838	34,020	53,034	5,829	47,208	46,291	5,806	40,491	20,673	21,168	41,025
2551	89,508	50,494	39,014	47,320	13,183	34,137	53,673	5,965	47,710	46,907	5,941	40,973	20,908	21,191	41,754
2552	89,769	51,806	37,963	47,783	13,528	34,255	54,312	6,102	48,213	47,523	6,075	41,455	21,143	21,216	42,483
2553	90,030	53,118	36,913	48,246	13,874	34,373	54,951	6,239	48,716	48,138	6,210	41,936	21,379	21,241	43,212
2554	90,292	54,430	35,862	48,710	14,220	34,490	55,590	6,376	49,218	48,754	6,344	42,418	21,614	21,265	43,942
2555	90,553	55,741	34,811	49,173	14,565	34,608	56,229	6,513	49,721	49,369	6,479	42,900	21,849	21,290	44,671
2556	90,814	57,053	33,761	49,636	14,911	34,726	56,868	6,650	50,223	49,985	6,613	43,381	22,085	21,315	45,400
2557	91,075	58,365	32,710	50,099	15,257	34,844	57,507	6,786	50,726	50,600	6,747	43,863	22,320	21,340	46,129
2558	91,337	59,677	31,660	50,563	15,602	34,961	58,146	6,923	51,229	51,216	6,882	44,345	22,555	21,365	46,858
2559	91,598	60,988	30,609	51,026	15,948	35,079	58,785	7,060	51,731	51,831	7,016	44,826	22,790	21,389	47,587
2560	91,859	62,300	29,558	51,489	16,293	35,197	59,424	7,197	52,234	52,447	7,151	45,308	23,026	21,414	48,317

เข้ามา ซึ่งน่าจะมาจากการถ่ายเทประชากรจากอำเภอเมืองและอำเภอดำชะอีที่มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นมาก เมื่อพิจารณาในระดับชุมชนพบว่า สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย มีการกระจุกตัวของประชากรสูงที่สุดรองลงมาได้แก่ สุขาภิบาลดอนตาล และสุขาภิบาลคำชะอี ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการขยายตัวของประชากรลงทางทิศใต้

มุกดาหารมีประชากรวัยแรงงานรวม (13-60 ปี) 162,547 คิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรรวม เป็นแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม 79,071 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ของประชากรวัยแรงงาน นอกนั้นเป็นประชากรในภาคการเกษตร 86,476 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ของประชากรวัยแรงงาน แสดงว่า กำลังแรงงานถึงครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดเป็นแรงงานนอกภาคการเกษตรในสัดส่วนใกล้เคียงกับแรงงานในภาคการเกษตรซึ่งเป็นแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากอดีต แสดงว่าแรงงานภาคการเกษตรย้ายเข้าสู่แรงงานนอกภาคการเกษตรมากขึ้นเป็นลำดับ ระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 698 แห่ง จำนวนลูกจ้าง 6,649 คน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายในพื้นที่จังหวัด อัตราวันละ 128 บาท

จากข้อมูลด้านประชากรนำมาสรุปได้ว่า มุกดาหารมีการขยายตัวด้านประชากรเพิ่มขึ้นมากและเพิ่มสูงในชุมชนเมืองโดยเฉพาะอำเภอเมืองและนิคมคำสร้อย สำหรับอำเภออื่น ๆ จะมีการขยายตัวในอัตราการเพิ่มขึ้นไม่โดดเด่นมากนัก ยกเว้นอำเภอดงหลวงที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงในระดับ 3 ใน 5 ของจังหวัด ซึ่งน่าจะมาจากการแผ่ขยายการตั้งถิ่นฐานและที่ดินทำกิน เนื่องจากอำเภอดงหลวงมีเนื้อที่กว้างขวางและมีเนื้อที่ว่างเปล่าเหลืออยู่มาก ประชากรที่ขายที่ดินทำกินจากในเขตเมืองมาจับจองที่ดินว่างเปล่าเพื่อประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งทำให้การตั้งถิ่นฐานในลักษณะเช่นนี้ขยายวงกว้างออกไป เห็นได้จากการคาดการณ์ประชากรในระยะ 10 ปีข้างหน้า พบว่า อำเภอที่มีศักยภาพด้านประชากรสูง ได้แก่ อำเภอเมือง คำชะอี นิคมคำสร้อย และดงหลวง แต่ในระดับชุมชนพบว่า เทศบาลเมืองมุกดาหารและสุขาภิบาลนิคมคำสร้อยเป็นชุมชนเมืองที่มีความสำคัญด้านประชากรเนื่องจากมีการกระจุกตัวของประชากรอยู่ในชุมชนสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ มาก อย่างน้อย 2 เท่า และเมื่อพิจารณาด้านแรงงานพบว่า แรงงานภาคการเกษตรย้ายเข้ามาเป็นแรงงานนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยมีกำลังแรงงานทั้งหมดเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ถือว่ามีศักยภาพด้านแรงงานค่อนข้างสูงสามารถตอบสนองความต้องการแรงงานในการผลิตได้เพียงพอ แต่ทักษะของแรงงานค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งไม่สามารถปฏิบัติงานในลักษณะความชำนาญเฉพาะทางที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ ทำให้เป็นข้อจำกัดประการหนึ่งด้านแรงงาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดมุกดาหาร มีลักษณะรูปแบบดาวกระจายแยกออกเป็นแฉก กระจายไปตามเส้นคมนาคมสำคัญที่พุ่งออกจากชุมชนเมืองในตัวจังหวัดในลักษณะ 4 แฉกโดยจะกระจุกตัวหนาแน่นในบริเวณเขตเมืองของแต่ละชุมชนทั้งในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เขต

สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย สุขาภิบาลคำชะอีและสุขาภิบาลดอนตาล ซึ่งจะหนาแน่นสูงในจุดที่เป็นศูนย์กลางการบริการของชุมชน และการคมนาคม และขยายตัวกระจายเกาะไปกับแนวของเส้นทางคมนาคม โดยจะหนาแน่นเบาบางลงตามลำดับ เมื่อมีระยะห่างจากชุมชนของศูนย์กลางมากขึ้น

ศูนย์กลางการตั้งถิ่นฐานของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในชุมชนเมืองในเขตอำเภอเมือง ซึ่งติดกับน้ำโขงแล้วจึงค่อยๆ แผ่กระจายออกไปสู่พื้นที่ข้างเคียงโดยอาศัยเส้นทางคมนาคมเป็นตัวเปิดการเข้าถึงในพื้นที่ ดังนั้นนอกเหนือจากบริเวณที่เป็นชุมชนศูนย์กลางการบริการของเขตเมืองแล้ว การตั้งถิ่นฐานของประชากรจะหนาแน่นในบริเวณจุดตัดหรือจุดเชื่อมต่อของเส้นทางคมนาคม เช่น บริเวณ ตำบลฝั่งแดง อำเภอเมืองซึ่งมีจุดตัดของเส้นทางคมนาคม สาย 2292 ซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางคมนาคมในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมได้ ตัดกับถนนสาย 2030 ซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมโยงระหว่างอำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสน และเชื่อมต่อกับถนนในอำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ บริเวณดังกล่าวจะมีการตั้งถิ่นฐานของประชากรสูงมากถึง 13 หมู่บ้าน มีบ้านเรือนราษฎร 1,021 หลัง นอกจากนี้ยังมีจุดตัดของถนนสาย 212 กับถนนภายในอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นต้น สำหรับพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองต่ำกว่าจะมีการตั้งถิ่นฐานของประชากรตามเส้นทางคมนาคมภายในท้องถิ่นและกระจายอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม

4.2.2 โครงข่ายคมนาคม

การขยายตัวของประชากรมุกดาหารเกี่ยวข้องกับเส้นทางคมนาคมเป็นสำคัญ ระยะห่างจากตัวจังหวัด จึงเป็นตัวกำหนดการตั้งถิ่นฐานอีกประการหนึ่ง กล่าวคือชุมชนที่มีระยะทางใกล้กับตัวจังหวัด จะมีการตั้งถิ่นฐานสูงกว่าชุมชนที่อยู่ไกลออกไป ทั้งนี้เห็นได้จาก สุขาภิบาลนิคมคำสร้อยอยู่ห่างจากศูนย์กลางเมืองเป็นระยะทาง 27 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เพียง 22 กิโลเมตร รองลงมาได้แก่ สุขาภิบาลดอนตาลอยู่ห่างจากศูนย์กลางเมือง 33 กิโลเมตรและห่างจากอำเภอขามแก่น จังหวัดอำนาจเจริญเพียง 13 กิโลเมตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ชุมชนเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของประชากร อย่างหนาแน่นและมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าสุขาภิบาลคำชะอี ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางจังหวัด 35 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอภูพานารายณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ 50 กิโลเมตร โดยมีอำเภอหนองสูงซึ่งอยู่ห่างออกไป 14 กิโลเมตร จะมีความใกล้ชิดกับอำเภอภูพานารายณ์มากกว่า มีระยะห่าง 36 กิโลเมตร แต่มีระยะห่างจากจุด ศูนย์กลางจังหวัด 53 กิโลเมตร สำหรับอำเภอหว้านใหญ่อยู่ห่างจากศูนย์กลางเมือง 30 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมประมาณ 19 กิโลเมตร และอำเภอดงหลวง ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางจังหวัดมากที่สุด เป็นระยะทาง 55 กิโลเมตร อยู่ใกล้กับอำเภอนาแกจังหวัดนครพนม ประมาณ 10 กิโลเมตร

การติดต่อระหว่างชุมชนศูนย์กลางอำเภอกับชุมชนศูนย์กลางจังหวัดมีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมลักษณะเดียวกันกับโครงข่ายการคมนาคมระหว่างอำเภอ การเดินทางสามารถเดินทางได้โดย

อาศัยรถบริการขนาดเล็กหรือรถสองแถว ซึ่งมีบริการตั้งแต่ 5.00-18.00 น. และรถบัสนขนาดใหญ่ที่วิ่งผ่านทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ ดังนี้

1. เส้นทางมุกดาหาร-คำชะอี-หนองสูง เดินทางสายเดียวกันระยะทางรวม 53 กิโลเมตร ระยะทางถึง คำชะอี 35 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงจังหวัดสาย 2030 และ 2042 สภาพถนนเป็นทางลาดยางตลอดสายมีรถบริการ 15 นาที/1 คัน วิ่งไป-กลับ วันละประมาณ 70 เที่ยว โดยเป็นรถบริการขนาดเล็กหรือรถสองแถว นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางได้โดยอาศัยรถประจำทางขนาดใหญ่ ทั้งรถธรรมดาและปรับอากาศ กรุงเทพ-มุกดาหาร มีบริการวันละ 2 เที่ยว และขอนแก่น-ภูผินารายณ์-หนองสูง-คำชะอี-มุกดาหาร มีรถบริการทุกๆ 1 ชั่วโมง เลิกบริการประมาณ 21.00 น.

2. เส้นทางมุกดาหาร-นิคมคำสร้อย มีระยะทาง 27 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินสาย 212 สภาพถนนเป็นทางลาดยางโดยตลอด มีรถบริการทุก 15 นาที/1 คัน วิ่งไป-กลับ วันละประมาณ 40 เที่ยว เป็นรถบริการขนาดเล็กหรือรถสองแถว และสามารถให้บริการรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ สายอุบลราชธานี-ม่วงสามสิบ-เสิงสาง-นิคมคำสร้อย-มุกดาหาร มีทั้งรถปรับอากาศและรถธรรมดา บริการทุกครึ่งชั่วโมง หมุดบริการประมาณ 20.00 น.

3. เส้นทางมุกดาหาร-ดอนตาล มีระยะทาง 33 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงจังหวัดสาย 2034 สภาพทางเป็นถนนลาดยางบางส่วน บางส่วนกำลังขยายเป็น 4 เลน มีรถบริการ 40 นาที/ 1 คัน วิ่งไป-กลับประมาณวันละ 16 เที่ยวต่อวัน เป็นรถบริการขนาดเล็ก มีรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ ทั้งรถธรรมดาและปรับอากาศ สายอุบลราชธานี-ขามเฒ่า-ดอนตาล-มุกดาหารบริการทุกๆ 1 ชั่วโมง บริการถึง 17.00 น.

4. เส้นทางมุกดาหาร-ห้วยใหญ่ มีระยะทาง 30 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินสาย 212 สภาพถนนเป็นถนนลาดยางโดยตลอด มีรถบริการขนาดเล็กวิ่งบริการ 12 เที่ยวต่อวันบริการทุกครึ่งชั่วโมง และมีรถโดยสารประจำทางธรรมดาและปรับอากาศ จากอุดรธานี-สกลนคร-นครพนม (นาแก)-มุกดาหาร-ยโสธร (เสิงสาง)-อุบลราชธานี วิ่งบริการวันละ 2 เที่ยว

5. เส้นทางมุกดาหาร-ดงหลวง มีระยะทาง 55 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงจังหวัดสาย 2292 สภาพถนนเป็นถนนลาดยางโดยตลอด มีรถโดยสารวิ่งไป-กลับวันละ 10 เที่ยว ให้บริการทุกๆ 1 ชั่วโมงหรือรอจนกว่าคนเต็ม

โครงการการคมนาคมภายในจังหวัด จะมีการบริการหนาแน่นสูงในเขตเมืองหรือเขตชุมชนเทศบาลเมืองมุกดาหารจึงมีรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่และรถโดยสารขนาดเล็กหรือรถสองแถวให้บริการอยู่มากที่สุด เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการเดินทางเป็นทั้งเมืองต้นทางและเมืองปลายทางในการขนส่ง เพราะการเดินทางระหว่างอำเภอต้องเริ่มต้นจากอำเภอเมืองทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากการคมนาคมระหว่างอำเภอไม่เชื่อมโยงกันและเป็นถนนขนาดเล็กดินลูกรังทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทางชุมชนที่มีการบริการด้านการคมนาคมหนาแน่นสูงรองลงมาได้แก่ อำเภอคำชะอี เนื่องจากมีถนนทางหลวงจังหวัดตัดผ่านซึ่งเป็นถนนขนาดใหญ่มีผิวการจราจรทำให้สะดวกในการเดินทางประกอบกับเป็น

ตารางที่ 4.3 แสดงการบริการคมนาคมขนส่งทางบก

อำเภอ	ระยะห่างของชุมชนกับ(กิโลเมตร)		รถบริการขนาด เล็ก (คัน)	จำนวนเที่ยว เที่ยว/วัน	ความถี่ในการให้ บริการ (นาที/คัน)
	ตัวจังหวัด	อำเภอจังหวัดใกล้เคียง			
เมืองมุกดาหาร	-	50+	13-19	530	15
คำชะอี	35	50		70	15
นิคมคำสร้อย	27	22		40	15
ดอนตาล	33	13		16	40
หว้านใหญ่	30	35		12	30
ดงหลวง	55	30		10	50
หนองสูง	53	36		20	15
รวมทั้งจังหวัด				698	

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 4.4 แสดงความหนาแน่นของการจราจรในจังหวัดมุกดาหารจำแนกรายอำเภอ ปี 2530และ2540

อำเภอ	ปริมาณการจราจร (คัน)		อัตราการเพิ่มปริมาณการจราจร (ร้อยละ)
	2530	2540	
เมืองมุกดาหาร	8,052	32,815	307.54
คำชะอี	2,480	10,183	310.60
นิคมคำสร้อย	3,102	11,359	266.18
ดอนตาล	1,336	17,170	1,185.18
หว้านใหญ่	2,681	5,041	88.03
ดงหลวง	2,311	9,278	301.47
หนองสูง	1,836	8,690	373.31
รวมทั้งจังหวัด	21,798	94,536	333.69

ที่มา : กรมทางหลวง

ถนนเชื่อมต่อไปถึงอำเภอหนองสูงได้ จึงทำให้เกิดการขนส่งได้ 2 ต่อ จึงมีรถโดยสารบริการจำนวนมาก โดยทุกๆ 15 นาที ออก 1 คัน อีกทั้งยังเป็นเส้นทางผ่านการเดินรถของรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ที่วิ่งระหว่างจังหวัดขอนแก่น-มุกดาหารวันละ 38-48 เที่ยว และจากกรุงเทพ-มุกดาหาร วันละ 8-12 เที่ยว จึงทำให้มีการบริการขนส่งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอนิคมน้ำอ้อย ซึ่งมีทางหลวงแผ่นดินตัดผ่านและสามารถเดินทางไปได้ถึงอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีรถโดยสารขนาดเล็กบริการทุกๆ 15 นาที/คัน อำเภอดอนตาลมีการบริการขนส่งรองลงมา เนื่องจากสภาพถนนยังเป็นดินลูกรังบางส่วน แต่ปัจจุบันกำลังดำเนินการเพื่อขยายเป็นถนน 4 เลน นอกจากรถสองแถวแล้วยังมีรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ กรุงเทพ-ดอนตาล วันละ 18-24 เที่ยว ให้บริการอยู่ด้วย เป็นเส้นทางที่ติดต่อกับอำเภอขามแก่น จังหวัดอำนาจเจริญ และเชื่อมโยงถึงจังหวัดอุบลราชธานีได้

สำหรับอำเภอห้วยน้ำใหญ่มีรถโดยสารขนาดเล็กให้บริการทุกๆ 30 นาที ออก 1 คันและมีรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหารให้บริการวันละประมาณ 3-4 เที่ยว ส่วนอำเภอดงหลวงอาศัยการเดินทางจากรถสองแถวจากในตัวเมืองทุกๆ 1 ชั่วโมงออก 1 คันโดยประมาณ ส่วนใหญ่จะรอจนกว่าคนเต็มจึงออกเดินทาง

จากข้อมูลด้านประชากรสรุปได้ว่า อำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางการตั้งถิ่นฐานของประชากรและขยายลงสู่ทางทิศใต้ของจังหวัดมากที่สุด ได้แก่ อำเภอนิคมน้ำอ้อย และอำเภอดอนตาล ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากความหนาแน่นของประชากรทั้งระดับอำเภอและเขตสุขาภิบาล ทั้งนี้เนื่องจากความพร้อมของสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนมาก อยู่ใกล้แหล่งน้ำแหล่งใหญ่และมีระยะทางห่างจากศูนย์กลางจังหวัดน้อยมากทำให้มีแรงดึงดูดให้ประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริการดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นบริเวณที่มีการเชื่อมต่อกับอำเภอในจังหวัดใกล้เคียง โดยมีระยะทางที่น้อยกว่าระยะทางจากตัวจังหวัด ซึ่งทำให้ประชากรบางส่วน สามารถใช้บริการได้ทั้งจากศูนย์กลางจังหวัดมุกดาหารและในอำเภอใกล้เคียงได้ด้วย ประกอบกับเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอดอนตาลกับอำเภอนิคมน้ำอ้อย มีความสะดวกในการเดินทางมากที่สุดและมีระยะทางไม่ไกลกันมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับเส้นทางที่เชื่อมต่อกันระหว่างอำเภออื่นๆ มีเส้นทางสายสำคัญถึง 2 สาย ที่สามารถเชื่อมต่อกับเมืองหลักอย่างจังหวัดอุบลราชธานีและเชื่อมโยงไปถึงกรุงเทพฯได้ การขยายตัวของประชากรจึงขยายมากระจุกตัวในพื้นที่ทางทิศใต้ มากกว่าขยายขึ้นไปทางทิศเหนือและทิศตะวันตก เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยและห่างไกลจากศูนย์กลางจังหวัดมากกว่า

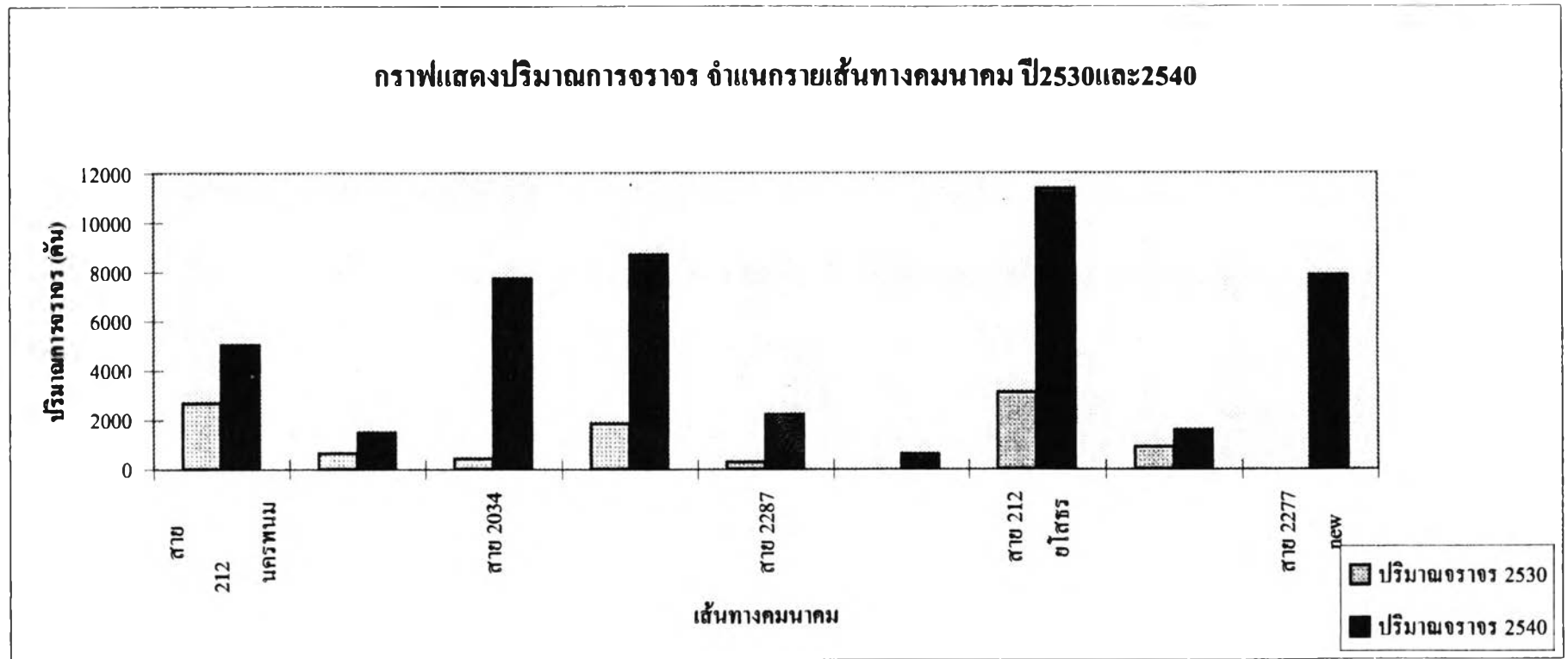
ตารางที่ 4.5 แสดงปริมาณการจราจรจากจังหวัดมุกดาหารไปจังหวัดที่มีพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ระหว่างปี 2530และ2540

เส้นทางคมนาคม	ปริมาณการจราจร (คัน)		อัตราการเปลี่ยนแปลง
	2530	2540	ร้อยละ
สาย 212 มุกดาหาร-อ.เรณูนคร จ.นครพนม (210+575)km.	2,681	5,041	88.03
ร้อยละ	27.09	10.83	
สาย 2292 อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร-อ.นาแก จ.นครพนม (17+700)km.	644	1,485	130.59
ร้อยละ	6.5	3.19	
สาย 2034 จ.มุกดาหาร-อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ(30+0)km.	433	7,717	1682.22
ร้อยละ	4.37	16.58	
สาย 2042 มุกดาหาร-อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์(109+280)km.	1,836	8,698	373.75
ร้อยละ	18.55	18.68	
สาย 2287ต.ดงหลวง-ต.หนองแคน จ.มุกดาหาร(1+500)KM.	299	2,199	635.45
ร้อยละ	3.02	4.72	
สาย 2287 ต.หนองแคน-ต.กกตูม จ.มุกดาหาร(41+0)km.	non	598	100
ร้อยละ	non	1.28	
สาย 212 มุกดาหาร-อ.เลิงนกทา จ. ยโสธร(165+0)km.	3,102	11,359	266.18
ร้อยละ	31.34	24.4	
สาย 2277 อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร-อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร(0+400)km.	903	1,585	75.53
ร้อยละ	9.12	3.4	
สาย 2277 ต.บ้านบาก อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร-อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร(49+0)km.	non	7,868	100
ร้อยละ	non	16.9	
รวมทั้งหมด	9,898	46,550	370.3
ร้อยละ	100	100	

ที่มา : กองสถิติ กรมทางหลวง

หมายเหตุ : ใช้หน่วยนับปริมาณรถ PCU โดยใช้รถยนต์เป็นเกณฑ์

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงปริมาณการจราจรจากจังหวัดมุกดาหารไปจังหวัดที่มีพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ระหว่างปี 2530และ2540

4.2.3 การใช้ที่ดินในเขตเมืองมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารมีชุมชนที่เป็นเขตเมืองอยู่ 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร สุขาภิบาลนิคมคำร้อยย สุขาภิบาลคำชะอี และสุขาภิบาลดอนตาล ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการกระจุกตัวของประชากรอยู่หนาแน่นดังนั้นการใช้ที่ดินของแต่ละชุมชนจึงสามารถอธิบายได้ ดังนี้

จากข้อมูลการใช้ที่ดินปี 2533 และ 2540 ในเขตผังเมืองรวมจังหวัดมุกดาหารพบว่ามีการใช้ที่ดินทุกประเภทเพิ่มขึ้น ยกเว้นสถาบันศาสนาใช้พื้นที่เท่าเดิมและการเกษตรกรรม ป่า และที่ว่าง ซึ่งมีพื้นที่ลดลงจาก 16,082 ไร่ หรือร้อยละ 74.48 ในปี 2530 ลดเหลือ 14,929 ไร่ หรือร้อยละ 67.08 มีพื้นที่ลดลง 1,153 ไร่ หรือร้อยละ 7.17 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงดังกล่าว พบว่า

ที่ดินประเภทยานการค้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงที่สุดร้อยละ 173.84 โดยเพิ่มขึ้นจาก 166 ไร่ หรือร้อยละ 0.77 เพิ่มขึ้นเป็น 453 ไร่ หรือร้อยละ 2.04 รองลงมาได้แก่ พื้นที่เป็นแหล่งน้ำ จากเดิม 543 ไร่ หรือร้อยละ 2.51 เพิ่มขึ้นเป็น 1,168 ไร่ หรือร้อยละ 5.26 มีพื้นที่เพื่อแหล่งน้ำจากเดิม 543 ไร่ หรือร้อยละ 2.51 เพิ่มขึ้นเป็น 1,168 ไร่ หรือร้อยละ 5.26 มีพื้นที่เพื่อแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นถึง 625 ไร่ หรือร้อยละ 115.12 พื้นที่เขตอุตสาหกรรมจากเดิมมีพื้นที่ 195 ไร่ หรือร้อยละ 0.90 เพิ่มขึ้นเป็น 336 ไร่ หรือร้อยละ 1.51 มีพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 140.18 ไร่หรือร้อยละ 71.77 พื้นที่โกดังสินค้าจากเดิม 140 ไร่ หรือร้อยละ 0.65 เพิ่มขึ้นเป็น 189 ไร่หรือร้อยละ 0.85 มีพื้นที่สำหรับโกดังสินค้าเพิ่มขึ้น 48.65 ไร่ หรือร้อยละ 34.70 พื้นที่สำหรับ ปศุสัตว์จากเดิม 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 เพิ่มขึ้นเป็น 50 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 มีพื้นที่เพื่อทำปศุสัตว์เพิ่มขึ้น 11.29 ไร่ หรือร้อยละ 29.17 พื้นที่สำหรับที่พักอาศัยจากเดิม 2,205 ไร่ หรือร้อยละ 10.21 เพิ่มขึ้นเป็น 2,722 ไร่ หรือร้อยละ 12.25 มีพื้นที่สำหรับที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น 517.19 ไร่ หรือร้อยละ 23.46 พื้นที่สำหรับเส้นทางคมนาคมเดิม 556 ไร่หรือร้อยละ 2.57 เพิ่มขึ้นเป็น 627 ไร่ หรือร้อยละ 2.82 มีพื้นที่เส้นทางคมนาคมเพิ่มขึ้น 71.44 ไร่หรือร้อยละ 12.86 และพื้นที่สำหรับสถานศึกษาจากเดิม 239 ไร่หรือร้อยละ 1.11 เพิ่มขึ้นเป็น 267 ไร่หรือร้อยละ 1.2 มีพื้นที่เพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น 27.58 ไร่ หรือร้อยละ 11.54 สำหรับพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพียงเล็กน้อยไม่ถึงร้อยละ 10 ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นสถาบันราชการและพื้นที่เป็นที่พักผ่อนและสนามกีฬา

จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน สามารถระบุได้ว่าจังหวัดมุกดาหารกำลังมีการเปลี่ยนแปลงขยายและขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้นเห็นได้จากการลดลงของพื้นที่เพื่อการเกษตร, ป่าไม้ และที่ว่างเปล่าที่ถูกนำไปพัฒนาเพื่อรองรับกับความเจริญและการขยายตัวของเมืองโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นได้จากการมีพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม พื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่เป็นโกดังสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น ซึ่งสอดคล้องกับการขยายตัวของประชากรและการตั้งถิ่นฐานที่มีเพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่พักอาศัยขยายตัวตามไปด้วย ดังนั้นการบริการความสะดวกสบายในพื้นที่จึงต้องพัฒนาให้มีความ

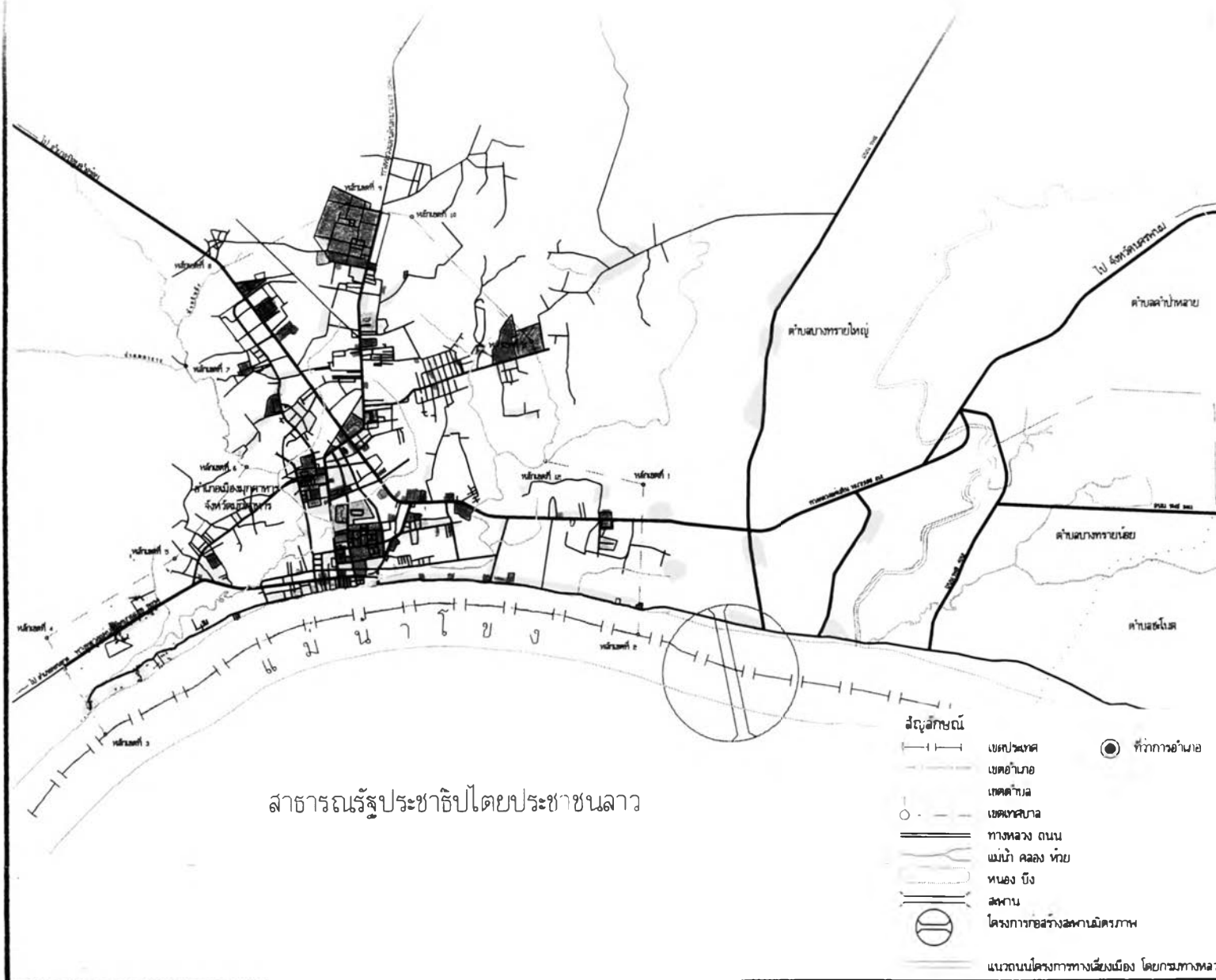
ตารางที่ 4.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี 2533-2540

ประเภทการใช้ที่ดิน	การใช้ที่ดินปี 2533(ไร่)		การใช้ที่ดิน ปี2540(ไร่)		การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	
	2533	ร้อยละ	2540	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
ย่านที่พักอาศัย	2,205	10.21	2,722	12.25	517.19	23.46
ย่านการค้า	166	0.77	453	2.04	287.74	173.84
บริเวณราชการ	976	4.52	1,022	4.6	46.22	4.74
ย่านอุตสาหกรรม	195	0.90	336	1.51	140.18	71.77
โกดังสินค้า	140	0.65	189	0.85	48.65	34.70
ศาสนสถาน	326	1.51	326	1.58	0	0.00
พักผ่อน,สนามกีฬา	127	0.59	130	0.59	2.61	2.05
เลี้ยงสัตว์	39	0.18	50	0.23	11.29	29.17
ถนน,ซอย	556	2.57	627	2.82	71.44	12.86
สถานศึกษา	239	1.11	267	1.2	27.58	11.54
แหล่งน้ำ	543	2.51	1,168	5.26	625	115.12
เกษตรกรรม ,ป่า, ที่ว่าง	16,082	74.48	14,929	67.08	1,153	-7.17
รวมทั้งหมด	21,594	100.00	22,219	100	625	2.89

ที่มา : สำนักผังเมืองจังหวัดมุกดาหาร

กรมการผังเมือง
และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

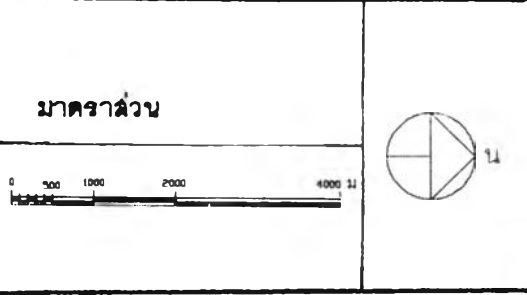
แผนที่ 4.5
การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2533

- สัญลักษณ์**
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
 - ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
 - ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
 - ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
 - ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
 - ที่ดินประเภทที่ โฉงเพื่อนันทนาการ
 - ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
 - ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
 - ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

ที่มา: กรมการผังเมือง

- สัญลักษณ์**
- เขตประเทศ
 - เขตอำเภอ
 - เขตตำบล
 - เขตเทศบาล
 - ทางหลวง ถนน
 - แม่น้ำ คลอง ห้วย
 - หนอง บึง
 - สถานี
 - โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 - แนวถนนโครงการทางเดินเมือง โดยกรมทางหลวง
 - ที่ว่าการอำเภอ

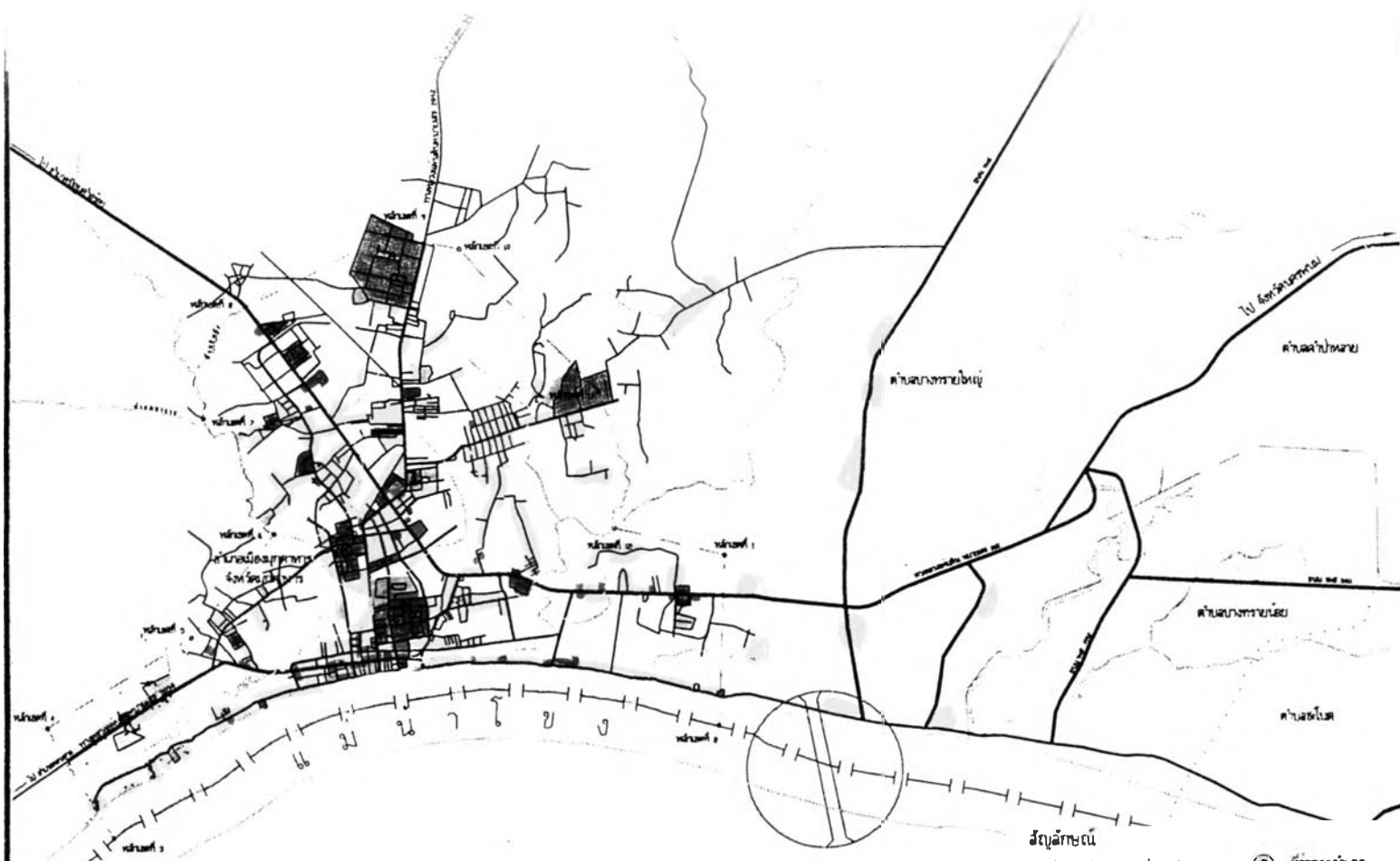
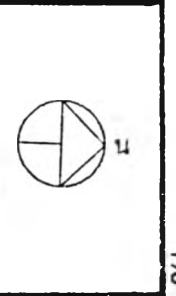
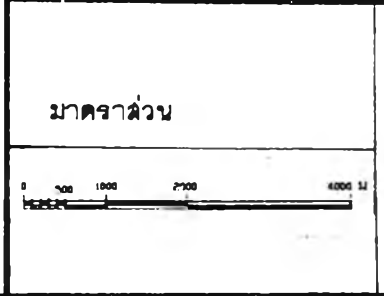

โครงการวางผังเมืองพัฒนาเมืองท่าเดมซาน
และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ 4.6
การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2540

- สัญลักษณ์**
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย
 - ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
 - ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
 - ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
 - ที่ดินประเภทที่โล่งเว้นที่นันทนาการ
 - ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
 - ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
 - ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

ที่มา : กรมการผังเมืองและจากการสำรวจ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- สัญลักษณ์**
- เขตประเทศ
 - เขตอำเภอ
 - เขตตำบล
 - เขตเทศบาล
 - ทางหลวง ถนน
 - แม่น้ำ คลอง ห้วย
 - หนอง บึง
 - ลอดถนน
 - โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 - แนวถนนโครงการทางเชื่อมเมือง โดยกรมการผังเมือง
 - ที่ว่าการอำเภอ

สามารถในการรองรับการขยายตัวของประชากรและเศรษฐกิจจึงต้องมีการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการอุปโภค-บริโภคการทำปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมจึงต้องหาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการใช้น้ำในอนาคต รวมทั้งการขยายเส้นทางคมนาคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเมือง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องเพิ่มและขยายเส้นทางคมนาคมเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรองรับการขยายตัวในด้านการคมนาคมและการขนส่ง โดยเฉพาะเมื่อมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 ซึ่งจะสร้างในอำเภอเมือง และจะทำให้เมืองขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอีก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ที่ดินในเมืองมุกดาหารมีการขยายพื้นที่ในด้านการค้าและการบริการมากขึ้น จึงทำให้ต้องขยายพื้นที่ของสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและรองรับการขยายตัวของเมืองได้ สำหรับการที่ใช้ที่ดินในเขตสุขาภิบาลทั้ง 3 แห่งพบว่ามีการใช้ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย และพาณิชยกรรมอย่างหนาแน่นสูงในบริเวณที่ใกล้กับศูนย์กลางการบริการของชุมชน เช่น ศูนย์ราชการ ตลาดสด สถานศึกษา สถานพยาบาล และเส้นทางคมนาคม ส่วนพื้นที่รอบนอก พื้นที่สำหรับอยู่อาศัยจะแทรกกระจายอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมและมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักมีเพียงพื้นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นบ้างเล็กน้อย ส่วนการใช้ที่ดินในอำเภอที่ไม่มีเขตสุขาภิบาล ที่อยู่อาศัยจะหนาแน่นบริเวณที่เป็นศูนย์กลางการบริการของชุมชน หรือบ้านผู้นำชุมชนและกระจายไปตามเส้นทางคมนาคมในท้องถิ่น โดยจะเบาบางลงเมื่ออยู่ห่างจากศูนย์กลางชุมชน ในพื้นที่ห่างไกลเส้นทางคมนาคมจะกระจายอยู่ในที่ดินทำกินของตนเอง และมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินค่อนข้างน้อย

4.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

4.3.1 ด้านสาธารณูปโภค

1. ไฟฟ้าและพลังงาน

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร ได้รับโอนกระแสไฟฟ้ามาจากเขื่อนลำโดมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี ให้บริการได้ครบทุกหมู่บ้านแต่ไม่ครบทุกครัวเรือน มีปริมาณการใช้ไฟฟ้า 62,326,218 ยูนิิต ในปี 2538 และเพิ่มขึ้นเป็น 80,647,798 ยูนิิตในปี 2540 อัตราการจำหน่ายไฟฟ้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.40 มีจำนวนผู้ใช้บริการทั้งหมด 48,7979 คน เพิ่มขึ้นเป็น 52,858 คนในปีเดียวกันมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการร้อยละ 8.32 เฉลี่ยมีการใช้ไฟ ประชากร 1 คน ใช้ไฟ 1,526 ยูนิิต ในจำนวนนี้อำเภอเมืองมุกดาหารมีปริมาณการใช้ไฟสูงที่สุด คือร้อยละ 68 แต่มีแนวโน้มลดลงเหลือร้อยละ 60 ในปี 2540 โดยมีปริมาณการใช้ไฟเพิ่มขึ้นในอำเภอคำชะอีและหว้านใหญ่คิดเป็นร้อยละ 10 เท่ากัน รองลงมาได้แก่ อำเภอนิคมคำสร้อย ดอนตาล ดงหลวงและหนองสูงตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงการบริการด้านไฟฟ้าในจังหวัดมุกดาหารรายอำเภอ

อำเภอ	ปริมาณการจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ยูนิิต)				อัตราการจำหน่าย เพิ่มขึ้น (ร้อยละ)	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า(คน)		อัตราการเพิ่ม ของผู้ใช้ไฟ %	จำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด (แห่ง)	จำนวนหมู่บ้าน ที่มีไฟใช้(แห่ง)	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือนที่มี ไฟฟ้าใช้	จำนวนหมู่บ้าน ที่มีไฟสาธารณะ
	2538	ร้อยละ	2540	ร้อยละ		2538	2540						
เมืองมุกดาหาร	42,496,666	68	48,625,423	60	14.42	19,074	20,722	8.64	130	130	22,962	22,529	112
คำชะอี	4,545,730	7	8,255,444	10	81.61	6,744	7,333	8.73	79	79	7,589	7,308	71
นิคมคำสร้อย	4,459,966	7	5,773,527	7	29.45	5,950	6,290	5.71	77	77	6,650	6,501	69
ดอนตาล	4,144,731	7	4,856,275	6	17.17	5,734	6,246	8.93	60	60	7,081	6,664	15
ห้วยน้ำดี	2,687,679	4	7,688,862	10	186.08	3,128	3,373	7.83	43	43	3,649	3,532	37
ดงหลวง	1,748,906	3	2,691,813	3	53.91	4,160	4,448	6.92	50	50	5,996	5,584	45
หนองสูง	2,242,540	4	2,756,453	3	22.92	4,007	4,446	10.96	44	44	4,433	4,396	40
รวม	62,326,218	100	80,647,797	100	29.40	48,797	52,858	8.32	483	483	58,360	56,514	389

ที่มา : สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร

เมื่อคิดอัตราเฉลี่ยปริมาณการใช้ไฟต่อประชากร 1 คน พบว่าในปี 2540 อำเภอเมืองมีอัตราการ
ใช้ไฟเฉลี่ยต่อประชากร 1 คน เท่ากับ 2,347 ยูนิต์ รองลงมาได้แก่ อำเภอห้วยใหญ่ใช้ 2,280 ยูนิต์ สูง
กว่าการใช้ไฟอำเภอคำชะอีใช้ 1,126 ยูนิต์ อำเภอนิคมคำสร้อยใช้ 918 ยูนิต์ อำเภอดอนตาลใช้ 778
ยูนิต์ อำเภอหนองสูงใช้ 620 ยูนิต์ และอำเภอดงหลวงใช้ไฟ 605 ยูนิต์

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตคาดการณ์ว่า ในปี 2539 ความต้องการพลังงานไฟฟ้าในภาคอีสานคิดเป็น
5,369 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง มีประชากรใช้ไฟฟ้าเฉลี่ยต่อประชากรต่อปี ก่อนรวมนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 0.257 เมกกะวัตต์-ชั่วโมง/คน/ปี เมื่อรวมนักท่องเที่ยวแล้ว มีค่าเฉลี่ย 0.187 เมกกะวัตต์-
ชั่วโมง/คน/ปี ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความพร้อมด้านการบริการไฟฟ้า สำหรับจังหวัดมุกดาหาร พบ
ว่า ในปี 2539 มีไฟฟ้า 705,500.500 เมกกะวัตต์ มีปริมาณการจำหน่ายไฟก่อนรวมนักท่องเที่ยว
2,2010 เมกกะวัตต์ และเมื่อรวมนักท่องเที่ยวแล้ว มีปริมาณ 1,4683 เมกกะวัตต์ ซึ่งจัดว่าสูงกว่าเกณฑ์

สรุปได้ว่า อำเภอเมืองมีความต้องการใช้ไฟสูงที่สุดรองลงมาได้แก่ อำเภอห้วยใหญ่และ คำ
ชะอี ซึ่งสอดคล้องกันกับปริมาณการใช้ไฟที่เพิ่มขึ้นและจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้นอย่างสำคัญเมื่อเทียบ
กับกำลังการผลิตไฟฟ้าในปี 2540 ที่มีกำลังการผลิตสูงสุดถึง 25.6×10^7 เมกกะวัตต์ แต่มีปริมาณการ
ใช้ไฟเพียง 9.68×10^7 เมกกะวัตต์ ซึ่งสามารถรองรับการขยายตัวด้านการใช้ไฟฟ้าได้อีกในปริมาณมาก
ทำให้มุกดาหารสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าส่งขายแก่แขวงสะหวันเขต สปป.ลาว อีกด้วย

2. การประปา

การประปามุกดาหารเริ่มต้นเมื่อปี 2508 โดยมีแหล่งน้ำดื่มจากแม่น้ำโขง ใช้เครื่องสูบน้ำ 2
เครื่องสูบน้ำจากแม่น้ำโขงเข้าบ่อพัก แล้วสูบน้ำดิบจากบ่อพักไปสู่กระบวนการผลิตน้ำประปาแล้วจึง
จำหน่าย สามารถผลิตน้ำได้ 21,848 ลบ.ม./วัน การประปาสวนภูมิกภาคประมาณการว่า น้ำประปาที่ใช้
โดยเฉลี่ยคนหนึ่งคนในหนึ่งวัน จะมีค่าเท่ากับ 200 ลิตร/คน/วัน ซึ่งสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการวัดขีด
ความสามารถการให้บริการ

การประปาจังหวัดมุกดาหารมีกำลังการผลิตในปี 2538 รวม 3,562,896 ลบ.ม./ปี เพิ่มขึ้นเป็น
7,974,480 ลบ.ม./ปี ในปี 2540 มีอัตราการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 123.82 แต่สามารถผลิตน้ำได้
ประมาณ 1,742,822 ลบ.ม./ปี เพิ่มขึ้นเป็น 2,083,123 ลบ.ม./ปี มีอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 20
ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณการใช้น้ำคิดเป็นร้อยละ 0.41 คือ มีปริมาณการใช้น้ำ 1,417,512
ลบ.ม./ปี เพิ่มขึ้นเป็น 1,423,267 ลบ.ม./ปี และมีจำนวนผู้ใช้บริการ 5,984 คน เพิ่มขึ้นเป็น 7,439 คน ใน
ช่วงปีเดียวกัน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.31 จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งผลิตน้ำประปาในอำเภอ

ตารางที่ 4.8 แสดงการบริการด้านการประปาในจังหวัดมุกดาหาร จำแนกรายอำเภอ

อำเภอ	กำลังการผลิต (ลบ.ม/ปี)		อัตราการเพิ่ม กำลังการผลิต %	ปริมาณการใช้น้ำ (ลบ.ม/ปี)		อัตราการเพิ่ม การใช้น้ำ %	จำนวนผู้ใช้น้ำ (คน)		อัตราการ เพิ่มขึ้น %	ปริมาณการใช้น้ำ เฉลี่ย/คน (ลบ.ม/ปี)
	2538	2540		2538	2540		2538	2540		
เมืองมุกดาหาร	3,023,348	6,759,600	123.58	1,189,836	1,194,424	0.39	4,700	5,950	26.60	201
คำชะอี	278,188	257,760	-7.34	115,836	76,703	-33.78	420	468	11.43	164
นิคมคำสร้อย	147,947	257,760	74.22	60,348	75,166	24.55	443	450	1.58	167
ดอนตาล	71,513	257,760	260.44	31,848	49,985	56.95	329	430	30.70	116
ห้วยน้ำดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ดงหลวง	41,900	441,600	953.94	19,644	26,989	37.39	92	141	53.26	191
หนองสูง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	3,562,896	7,974,480	123.82	1,417,512	1,423,267	0.41	5,984	7,439	24.31	191

ที่มา : สำนักงานการประปาจังหวัดมุกดาหาร

เมือง และมีเขตจำหน่ายน้ำประปาอีก 4 เขต กระจายอยู่ในทุกอำเภอยกเว้นอำเภอห้วยใหญ่และหนองสูง

อำเภอดอนตาลมีอัตราการเพิ่มกำลังการผลิต ปริมาณการใช้น้ำและจำนวนผู้ใช้บริการสูงขึ้นอย่างโดดเด่นกว่าทุกอำเภอ เนื่องจากมีการขยายตัวด้านประชากรทำให้ความต้องการใช้น้ำมีเพิ่มขึ้น ประกอบกับเป็นแหล่งพื้นที่ทำปศุสัตว์ ซึ่งเป็นสาขาการผลิตที่มีการเติบโตสูงของจังหวัดทำให้ การขยายตัวด้านความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น

อำเภอเมืองมีปริมาณการใช้น้ำสูงที่สุด มีความต้องการใช้น้ำเฉลี่ยต่อประชากร 1 คน เท่ากับ 201 ลบ.ม./ปี รองลงมาได้แก่อำเภอดำรงวิทยามีปริมาณการใช้น้ำใกล้เคียงกับอำเภอนิคมน้ำอ้อย แต่มีจำนวนผู้ใช้น้ำน้อยกว่าทำให้มีความต้องการใช้น้ำเฉลี่ยต่อประชากร 1 คน น้อยกว่าเล็กน้อย คือ 164 ลบ.ม/ปี ขณะที่อำเภอนิคมน้ำอ้อยมี 167 ลบ.ม/ปี ซึ่งให้เห็นว่าความต้องการใช้น้ำมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การประปาในจังหวัดไม่สามารถเพิ่มปริมาณน้ำประปาให้เพียงพอกับความต้องการใช้ได้ อีกทั้งการกระจายเขตจำหน่ายน้ำยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้หลายพื้นที่ต้องใช้น้ำบาดาลซึ่งมีคุณภาพค่อนข้างดี แต่อาจก่อปัญหาดินทรุดได้ในอนาคต หากนำน้ำใต้ดินมาใช้มากขึ้น ซึ่งในอนาคตต้องขาดแคลนหากเกิดการขยายตัวของเมืองแบบฉับพลัน

3. การสื่อสารโทรคมนาคม

1. โทรศัพท์

จังหวัดมุกดาหารมีชุมสายทั้งหมด 7 แห่งเป็นการให้บริการร่วมระหว่างองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยกับบริษัทรวมลงทุน TT&T เปิดให้บริการทั้งหมด 11,519 เลขหมาย มีเลขหมายเปิดให้บริการ 7,588 เลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 66 และมีหมายเลขเหลือว่าง 3,931 เลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 34 การบริการด้านโทรคมนาคมจะกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองมุกดาหารอย่างเด่นชัด รองลงมาเป็นอำเภอนิคมน้ำอ้อยและอำเภอดำรงวิทย สำหรับอำเภออื่นๆ ไม่มีการเปิดเลขหมายเพิ่มแต่มีเลขหมายเปิดให้บริการเพิ่มขึ้น อำเภอที่ขาดแคลนการบริการด้านโทรศัพท์มากที่สุดได้แก่ อำเภอดงหลวง รองลงมาเป็นอำเภอหนองสูง ซึ่งในอนาคตควรต้องขยายเลขหมายเพิ่มขึ้นเพื่อให้ทันกับการขยายตัวของเมือง

2. ไปรษณีย์โทรเลข

จังหวัดมุกดาหารมีไปรษณีย์โทรเลขรวม 33 แห่ง ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอ แบ่งเป็นไปรษณีย์โทรเลขของรัฐ 7 แห่ง อำเภอละ 1 แห่ง ของเอกชน 23 แห่ง และไปรษณีย์โทรเลขที่ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ 3 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง ห้วยใหญ่และดงหลวง

ตารางที่ 4.9 แสดงการบริการด้านโทรคมนาคมจังหวัดมุกดาหารจำแนกรายอำเภอ

อำเภอ	เลขหมายที่เปิดให้บริการ(เลขหมาย)				อัตราการเพิ่ม เลขหมาย %	เลขหมายที่มีผู้ใช้บริการ (เลขหมาย)				อัตราการเพิ่ม จำนวนผู้ใช้%	โทรศัพท์สาธารณะ (ตู้)		
	2539	ร้อยละ	2541	ร้อยละ		2539	ร้อยละ	2541	ร้อยละ		จำนวนผู้ใช้	ใช้การ์ด	ทางไกลชนบท
เมืองมุกดาหาร	7,746	67	8,005	67	3.34	5,156	73	5,698	70	10.51	9	37	29
คำชะอี	1,133	10	1,217	10	7.41	576	8	638	8	10.76	1	7	5
นิคมคำสร้อย	768	7	852	7	10.94	564	8	635	8	12.59	1	4	4
ดอนตาล	424	4	424	4	0.00	164	2	322	4	96.34	1	5	3
ห้วยน้ำดี	552	5	552	5	0.00	163	2	288	4	76.69	1	3	5
ดงหลวง	384	3	384	3	0.00	83	1	108	1	30.12	-	4	4
หนองสูง	512	4	512	4	0.00	370	5	411	5	11.08	-	-	-
รวมทั้งจังหวัด	11,519	100	11,946	100	3.71	7,076	100	8,100	100	14.47	13	60	50

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 4.10 แสดงการให้บริการด้านไปรษณีย์โทรเลขของจังหวัดมุกดาหารจำแนกรายอำเภอ ปี 2540

อำเภอ	จำนวนไปรษณีย์ โทรเลข (แห่ง)		ไปรษณีย์โทรเลขที่ ให้บริการโทรศัพท์ทาง ไกลระหว่างประเทศ	รวมทั้งหมด (แห่ง)
	รัฐบาล	เอกชน		
เมืองมุกดาหาร	1	6	1	8
คำชะอี	1	1		2
นิคมคำสร้อย	1	6		7
ดอนตาล	1	5		6
ห้วยน้ำดี	1	3		3
ดงหลวง	1	2	1	4
หนองสูง	1	1		2
รวมทั้งจังหวัด	7	24	2	32

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

3. สถานวิทยุกระจายเสียง

มีสถานวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์เพียง 1 แห่ง กระจายเสียงด้วยระบบ เอเอ็ม ความถี่ 549 กิโลเฮิร์ต และระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 99.25 เมกกะเฮิร์ต ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมุกดาหาร

4. หนังสือพิมพ์

มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 2 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ มุกดานิวส์ และข่าวมุกดา ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมุกดาหาร

5. โทรทัศน์

มีสถานีเครือข่ายโทรทัศน์ของกองทัพบกช่อง 7 และช่อง 4 ของจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้มีการแพร่ภาพระบบวงจรปิดของเอกชน รวม 2 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมุกดาหารทั้งสิ้น

การบริการด้านการสื่อสารยังกระจายไปไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยเฉพาะครัวเรือนในเขตชนบท ต้องพึ่งพาโทรศัพท์สาธารณะเป็นหลัก ซึ่งมีกระจายอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างน้อย ในบางอำเภออย่างหนองสูงไม่มีเลย จำนวนเลขหมายมีอัตราการเปลี่ยนแปลงน้อยมาเพียงร้อยละ 3.71 ขณะที่ความต้องการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้มีถึงร้อยละ 14.47 เห็นได้ชัดเจนว่าจะต้องขาดแคลนอย่างแน่นอนในอนาคตเมื่อเมืองขยายตัวเพิ่มขึ้น

4. การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดมุกดาหารอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 645 กิโลเมตร สามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยทางถนนเท่านั้น มีรถโดยสารประจำทาง ทั้งของบริษัทขนส่ง จำกัดและเอกชน ทั้งรถธรรมดาและปรับอากาศ บริการเดินรถจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ (ตลาดหมอชิต) มีรถบริการทุกวัน โดยรถธรรมดาวันละ 5 เที่ยว รถปรับอากาศวันละ 2 เที่ยว และรถ VIP วันละ 1 เที่ยว ใช้เวลาเดินทาง 10 ชั่วโมง นอกจากนี้มีรถโดยสารประจำทาง เชื่อมระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น จังหวัดอุบลราชธานี นครพนม อุดรธานี ขอนแก่น เป็นต้น มีบริการเดินรถทุกวัน วันละ 3 เที่ยว บริการเดินรถจากสถานีขนส่งมุกดาหาร สำหรับการเดินทางโดยรถไฟและเครื่องบินยังไม่มีบริการในจังหวัด

จากการรวบรวมข้อมูลปริมาณการจราจรของรถทุกประเภทที่ใช้เส้นทางในจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีการคมนาคมหนาแน่นสูงในอำเภอเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอดอนตาลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการคมนาคมในรอบ 10 ปี เพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด ตามมาด้วยอำเภอนิคมน้ำอ้อย อำเภอดำชะอี อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอหว้านใหญ่ซึ่งการคมนาคมน้อยที่สุด และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของการจราจรเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด สังเกตได้ว่าปริมาณการจราจรจะหนา

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าบริการด้านการคมนาคม ระหว่างจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2539

กรุงเทพมหานคร - มุกดาหาร										ระหว่างจังหวัดที่มีเส้นทางผ่านจังหวัดมุกดาหาร									
ชื่อเส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	อัตราค่าโดยสาร(บาท)		จำนวนเที่ยว		จำนวนรถ		ความถี่ในการบริการ (นาที/วัน)		ชื่อเส้นทาง	ระยะทาง(กม.)	อัตราค่าโดยสาร(บาท)		จำนวนเที่ยว		จำนวนรถ		ความถี่ในการบริการ(นาที/วัน)	
		ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา			ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา	ปรับอากาศ	ธรรมดา
กรุงเทพฯ - มุกดาหาร	671	VIP	159.5	VIP	6-10	VIP	6-12	VIP	10	สกลนคร - มุกดาหาร	115	57	31.5	รวมกับธรรมดา	6-8	-	6-8	-	6-8
		445		2-4		2-6		12		สกลนคร - อุบลราชธานี	280	125	70	2-5	4-8	-	-	2	2
		ป.1		ป.1		ป.1		ป.1		อุบลราชธานี - มุกดาหาร	165	77	43	รวมกับธรรมดา	8-10	-	4-5	0.5	0.5
		287		8-22		-		10		อุบลราชธานี - นครพนม	270	121	67	2-4	10-12	-	-	12	12
		ป.2		ป.2		ป.2		ป.2		อุดรธานี - อุบลราชธานี	440	152	84	2-4	8	-	-	12	12
		223		6-8		6-12		10		ขอนแก่น - มุกดาหาร	238	84	60	4-6	38-48	2-5	21-32	1	1
กรุงเทพฯ - มุกดาหาร	668	ป.1	198	8-12	4	ป.1	4-6	ป.1,ป.2		อุบลราชธานี - มุกดาหาร	209	-	53	-	8-10	-	6-8	-	1
		284		ป.2		8-16		12	10	มหาสารคาม - มุกดาหาร	20	-	51.5	-	6-8	-	4-5	-	0.5
		ป.2		4		ป.2				นครพนม - มุกดาหาร	105	-	29	-	22-29	-	11-15	-	0.5
		222				4-6				มุกดาหาร - นาแก	65	-	18	-	18-22	-	2-4	-	0.5
กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี - มุกดาหาร	837	355	-	2-4	-	-	-	12	-	มุกดาหาร - ชาติพนม	49	-	16	-	24-30	-	3-5	-	0.5
กรุงเทพฯ - คองคาล	678	VIP	161	VIP	18-24	VIP	21-30	12	10										
		340		2-4		2-6													
		ป.1		ป.1		ป.1													
		290		22-30		22-38													
		ป.2		ป.2		ป.2													
225		22-36		21-30															

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 4.12 แสดงการบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดมุกดาหารจำแนกรายอำเภอ ปี2540

อำเภอ	ปริมาณการใช้ไฟฟ้า(ยูนิิต)	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (คน)	ปริมาณการใช้ น้ำประปา(ลบ.ม/ปี)	จำนวนผู้ใช้ น้ำประปา(คน)	เลขหมายที่เปิด บริการ (เลขหมาย)	เลขหมายที่มีผู้ใช้ บริการ(เลขหมาย)	ไปรษณีย์ (แห่ง)	สถานวิทยุและ โทรทัศน์ (แห่ง)	หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น
เมืองมุกดาหาร	48,625,423	20,722	1,194,424	5,950	7,746	5,156	8	2	2
คำชะอี	8,255,444	7,333	76,703	468	1,133	576	2		
นิคมคำสร้อย	5,773,527	6,290	75,166	450	768	564	7		
ดอนตาล	4,856,275	6,246	49,985	430	424	164	7		
ห้วยน้ำดี	7,688,862	3,373	-	-	552	163	3		
ดงหลวง	2,691,813	4,448	26,989	141	384	83	4		
หนองสูง	2,756,453	4,446	-	-	512	370	2		
รวม	80,647,797	52,858	1,423,267	7,439	11,519	7,076	33	2	2

ที่มา : จากการรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 4.13 แสดงร้อยละของการบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดมุกดาหาร จำแนกรายอำเภอ ปี 2540

อำเภอ	ปริมาณการใช้ไฟฟ้า(ยูนิิต)	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (คน)	ปริมาณการใช้ น้ำประปา(ลบ.ม/ปี)	จำนวนผู้ใช้ น้ำประปา(คน)	เลขหมายที่เปิด บริการ (เลขหมาย)	เลขหมายที่มีผู้ใช้ บริการ(เลขหมาย)	ไปรษณีย์ (แห่ง)	สถานวิทยุและ โทรทัศน์ (แห่ง)	หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น
เมืองมุกดาหาร	60	39	84	80	67	73	25	100	100
คำชะอี	11	14	5	6	10	9	6		
นิคมคำสร้อย	7	12	5	6	7	8	21		
ดอนตาล	6	12	4	6	4	2	21		
ห้วยน้ำดี	10	7	-	-	5	2	9		
ดงหลวง	3	8	2	2	3	1	12		
หนองสูง	3	8	-	-	4	5	6		
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา : จากการรวบรวมข้อมูล

แน่นสูงในอำเภอที่มีชุมชนเมือง ดังนั้น เทศบาลเมือง จึงมีการคมนาคมหนาแน่นที่สุด เพราะมีโครงข่ายการคมนาคมมากที่สุด รองลงมาเป็นสาขาภิบาลคอนตอลซึ่งสามารถเชื่อมต่อได้ทั้งจังหวัดอำนาจเจริญและยโสธร ตามมาด้วยอำเภอนิคมน้ำคำสร้อยมีโครงข่ายการคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างอำเภอคอนตอลและอำเภอหนองสูงนอกเหนือจากที่มีทางหลวงแผ่นดินตัดผ่านแล้ว และอำเภอคำชะอีซึ่งมีการเชื่อมต่อกับอำเภอเมืองยังเป็นทางผ่านไปสู่อำเภอหนองสูงและตัดกับเส้นทางไปอำเภอดงหลวงได้อีกด้วย ส่วนอำเภอดงหลวงมีการคมนาคมเชื่อมโยงได้ทั้ง 4 ทิศ โดยเชื่อมกับจังหวัดนครพนมทางทิศเหนือ และกาฬสินธุ์ทิศตะวันตก อำเภอคำชะอีทิศใต้ และอำเภอหว้านใหญ่ทิศตะวันออก สำหรับอำเภอหนองสูงและหว้านใหญ่มีโครงข่ายการคมนาคมน้อยมาก เพียง 1 เส้นทางและเป็นเส้นทางสำหรับมุ่งเข้าสู่ศูนย์กลางจังหวัดและอำเภอในจังหวัดใกล้เคียง จึงเป็นเสมือนทางผ่านระหว่างศูนย์กลางจังหวัดกับพื้นที่รอบนอก ทำให้ความหนาแน่นการจราจรค่อนข้างต่ำ

เนื่องจากการคมนาคมสามารถติดต่อกันได้เพียงทางถนนเท่านั้น ขณะที่ปริมาณการจราจรมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราที่สูงมาก โดยเฉพาะในอำเภอเมืองซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในอนาคต

4.3.2 ด้านสาธารณูปการ

1. ด้านการศึกษา

จากสำมะโนประชากรและการเคหะปี 2533 ได้สำรวจประชากรจังหวัดมุกดาหาร เกี่ยวกับลักษณะด้านการศึกษา ปรากฏว่าประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปทั้งจังหวัดมีผู้อ่านออกเขียนได้ถึง 214,946 คน และมีผู้ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้เพียง 17,938 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92:8 ส่วนคนที่ไม่ทราบข้อมูลมี 654 คน

ด้านการบริการการศึกษาจากข้อมูลสำนักงานศึกษาจังหวัด พบว่าจังหวัดมุกดาหารมีสถานศึกษาทั้งหมด 289 แห่ง เป็นสถานศึกษาระดับประถม 247 แห่ง ระดับมัธยม 31 แห่ง และระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา 2 แห่ง ในจำนวนทั้งหมดนี้เป็นสถานศึกษาเอกชนเพียง 3 แห่ง โดยอำเภอเมืองมีสถานศึกษามากที่สุด 98 แห่ง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการศึกษาของจังหวัด โดยมีการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษาและเป็นอำเภอเดียวที่มีโรงเรียนเอกชนตั้งอยู่ โดยเป็นโรงเรียนมัธยม 2 แห่ง และเป็นโรงเรียนพณิชยระดับ ปวส.อีก 1 แห่ง

โรงเรียนประถมจะกระจายอยู่ในทุกอำเภอ มีเกือบทุกตำบล อำเภอหนองสูงมีโรงเรียนประถม น้อยที่สุด สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมจะพบมากในอำเภอคำชะอีและนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นชุมชนที่มี

ตารางที่ 4.14 แสดงการบริการด้านการศึกษาของจังหวัดมุกดาหารจำแนกรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนนักเรียน (คน)			จำนวนครู (คน)			จำนวนโรงเรียน (แห่ง)			การศึกษานอกโรงเรียน (แห่ง)
	ประถม	มัธยม	อุดมศึกษา	ประถม	มัธยม	อุดมศึกษา	ประถม	มัธยม	อุดมศึกษา	
เมืองมุกดาหาร	12,645	7,625	1,554	700	369	74	70	8	2	3
เขตเทศบาล	5,371	3,655					11	4		
คำชะอี	5,379	3,068		303	160		33	5		1
นิคมคำสร้อย	5,975	2,006		247	159		34	5		1
ดอนตาล	6,437	1,796		258	112		36	3		1
ห้วยใหญ่	2,576	611		113	57		15	2		1
ดงหลวง	6,354	969		234	95		29	2		1
หนองสูง	2,540	1,469		141	100		19	3		1
รวมทั้งหมด	47,160	17,544	1,554	1,996	1,052	74	247	31	2	9

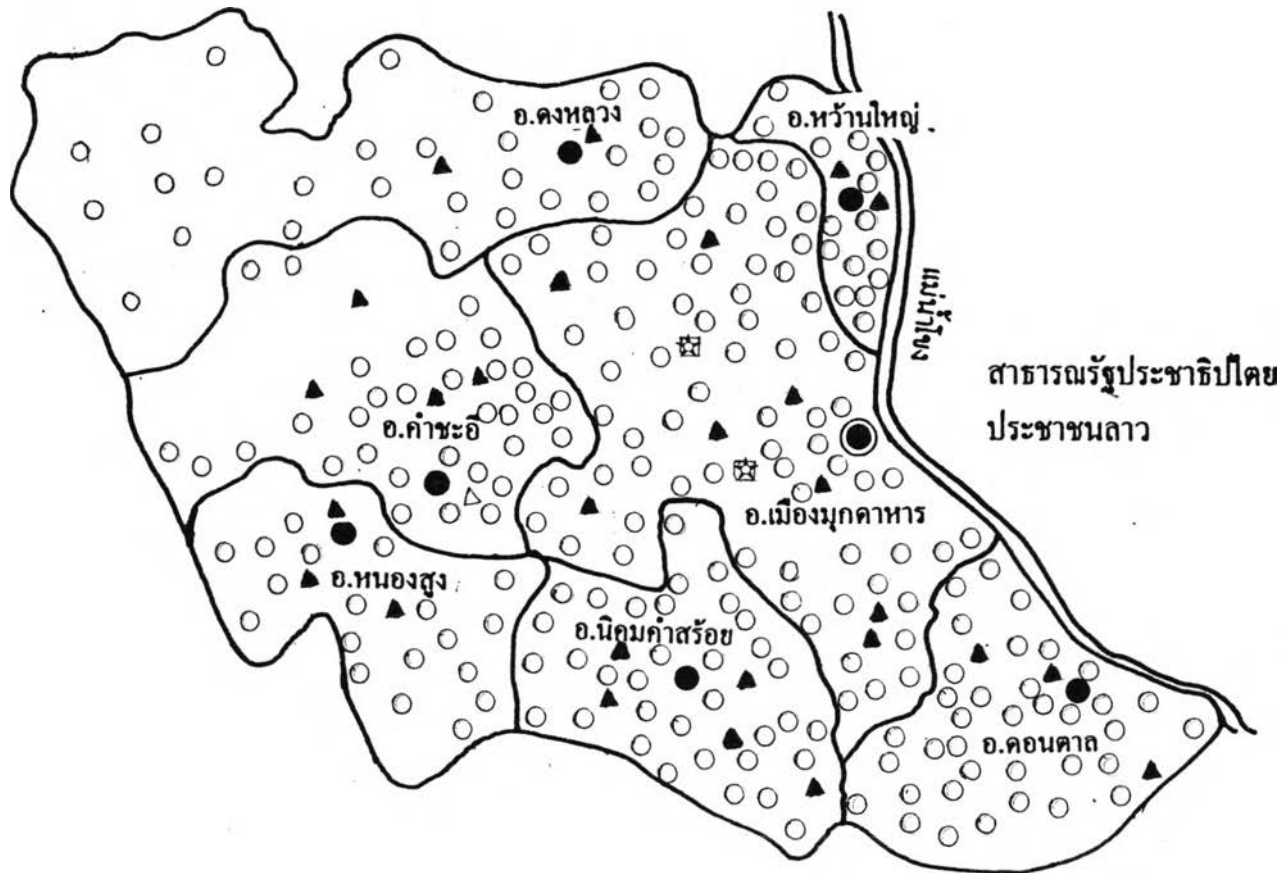
ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

แนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร
และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ 4.7 แสดงการกระจายตัวของ
สถานศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

สัญลักษณ์

- โรงเรียนประถม
- ▲ โรงเรียนมัธยม
- ☒ อุดมศึกษา

ที่มา : ศึกษาธิการจังหวัด

มาตราส่วน

เหนือ

ประชากร ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น รongลงมาเป็นอำเภอตอนตลและหนองสูง และมีจำนวนน้อยลงในอำเภอ ห้วยน้ำใหญ่และดงหลวง สำหรับการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมปลาย ต้องเข้าไปศึกษาต่อในอำเภอเมือง ซึ่งมีอยู่ 2 แห่ง เป็นโรงเรียนอาชีวะและโรงเรียนพาณิชย์ในระดับ ปวส. และถ้าต้องการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยต้องไปศึกษาต่อในจังหวัดหลักอย่าง อุบลราชธานี หรือขอนแก่น ทั้งนี้ทุกอำเภอจะมีการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอละ 1 แห่ง

2. ด้านสาธารณสุข

จังหวัดมุกดาหารมีสถานพยาบาลทุกประเภท 148 แห่ง ประกอบด้วยโรงพยาบาล 8 โรง เป็นโรงพยาบาลเอกชน 1 โรง ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองขนาด 119 เตียง นอกนั้นเป็นโรงพยาบาลรัฐกระจายอยู่ในทุกอำเภอ อำเภอละ 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลขนาด 250 เตียง อยู่ในอำเภอเมืองซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด ในอำเภอดำชะอีและนิคมคำสร้อยเป็นโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง นอกนั้นเป็นโรงพยาบาลขนาด 10 เตียงทั้งสิ้น มีสถานอนามัย 70 แห่ง อยู่ในอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ 20 แห่ง รongลงมาได้แก่ อำเภอดอนตาลและ คำชะอี นอกนั้นมีน้อยกว่า 10 แห่ง สาธารณสุขชุมชนมีอยู่ในอำเภอดอนตาลเพียง 2 แห่ง คลินิกทุกประเภทรวมอยู่ในอำเภอเมืองเท่านั้น ส่วนผดุงครรภ์ มีมากที่สุด ในอำเภอดำชะอี นอกจากนั้นกระจายอยู่ในทุกอำเภอ อำเภอละ 2-3 แห่ง สำหรับร้านขายยาแผนโบราณ 14 แห่ง และแผนปัจจุบัน 24 แห่ง กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองโดยเฉพาะร้านขายยาแผนปัจจุบันมีอยู่ในอำเภอเมืองถึง 20 แห่ง จากทั้งหมด 24 แห่ง อีก 4 แห่งอยู่ในอำเภอละ 1 แห่ง ยกเว้นอำเภอห้วยน้ำใหญ่และดงหลวง โดยที่อำเภอดงหลวงมีร้านขายยาเพียง 1 แห่ง และเป็นร้านขายยาแผนโบราณขณะที่อำเภอห้วยน้ำใหญ่ไม่มีร้านขายยาเลย

จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ทั้งหมด มี 542 คน เป็นบุคลากรของเอกชนเพียง 46 คน ขณะที่จำนวนผู้มาใช้บริการรวม 407,197 คน คิดเป็นอัตราส่วน 1:7,513 ถ้าคิดเฉพาะแพทย์จะเป็นอัตราส่วนหมอ 1 คน ต่อคนไข้ 11,634 ราย ซึ่งนับว่าขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์มาก เนื่องจากเป็นจังหวัดชายแดนขนาดเล็ก และยังไม่มีความเจริญมากนัก ทำให้ไม่ดึงดูดใจบุคลากรระดับวิชาชีพชั้นสูง ให้มาประกอบอาชีพในจังหวัด อำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางการรักษาพยาบาล เพราะมีความพร้อมด้านการรักษา และมีสถานพยาบาลมากที่สุดรongลงมาได้แก่ อำเภอดำชะอี และอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนเมือง ขณะที่อำเภอดอนตาลจะมีสถานพยาบาลขนาดเล็กกระจายอยู่มากแต่อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ดงหลวงและหนองสูงจัดว่าการบริการด้านสาธารณสุข มีอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างน้อย สาธารณสุขของจังหวัดมุกดาหารค่อนข้างจะมีการพัฒนาขึ้นน้อยมาก อีกทั้งบุคลากรทางการแพทย์มีอยู่น้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้มาใช้บริการ

ตารางที่ 4.15 แสดงการบริการด้านสถานพยาบาล จ.มุกดาหาร จำแนกรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงพยาบาล(แห่ง)		จำนวนเตียงผู้ป่วย(เตียง)		สถานีอนามัย	สาธารณสุขชุมชน	คลินิกทุกประเภท	ผดุงครรภ์เอกชน(แห่ง)	จำนวนร้านขายยา	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน					แผนโบราณ	แผนปัจจุบัน
เมือง	1	-	250	119	20	-	13	2	5	20
คำชะอี	1	-	30	-	10	-	-	5	1	1
นิคมคำสร้อย	1	-	30	-	9	-	-	2	2	1
ดอนตาล	1	-	10	-	11	2	-	2	3	1
ห้วยทับใหญ่	1	-	10	-	9	-	-	3	-	-
ดงหลวง	1	-	10	-	6	-	-	2	1	-
หนองสูง	1	-	10	-	5	-	-	1	2	1
รวม	7	1	350	119	70	2	13	17	14	24

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนบุคคลากรทางการแพทย์

บุคคลากรทางการแพทย์	รวม	รัฐ	เอกชน
แพทย์	35	29	6
พยาบาล	8	8	-
ผู้ช่วยพยาบาล	434	425	9
เภสัชกร	53	22	31
เจ้าพนักงานสาธารณสุข	12	-	-
ผู้ป่วยรวม	407,197	391,910	19,687
- ผู้ป่วยใน	32,599	29,263	3,336
- ผู้ป่วยนอก	374,598	382,274	12,391

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

แนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร
และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

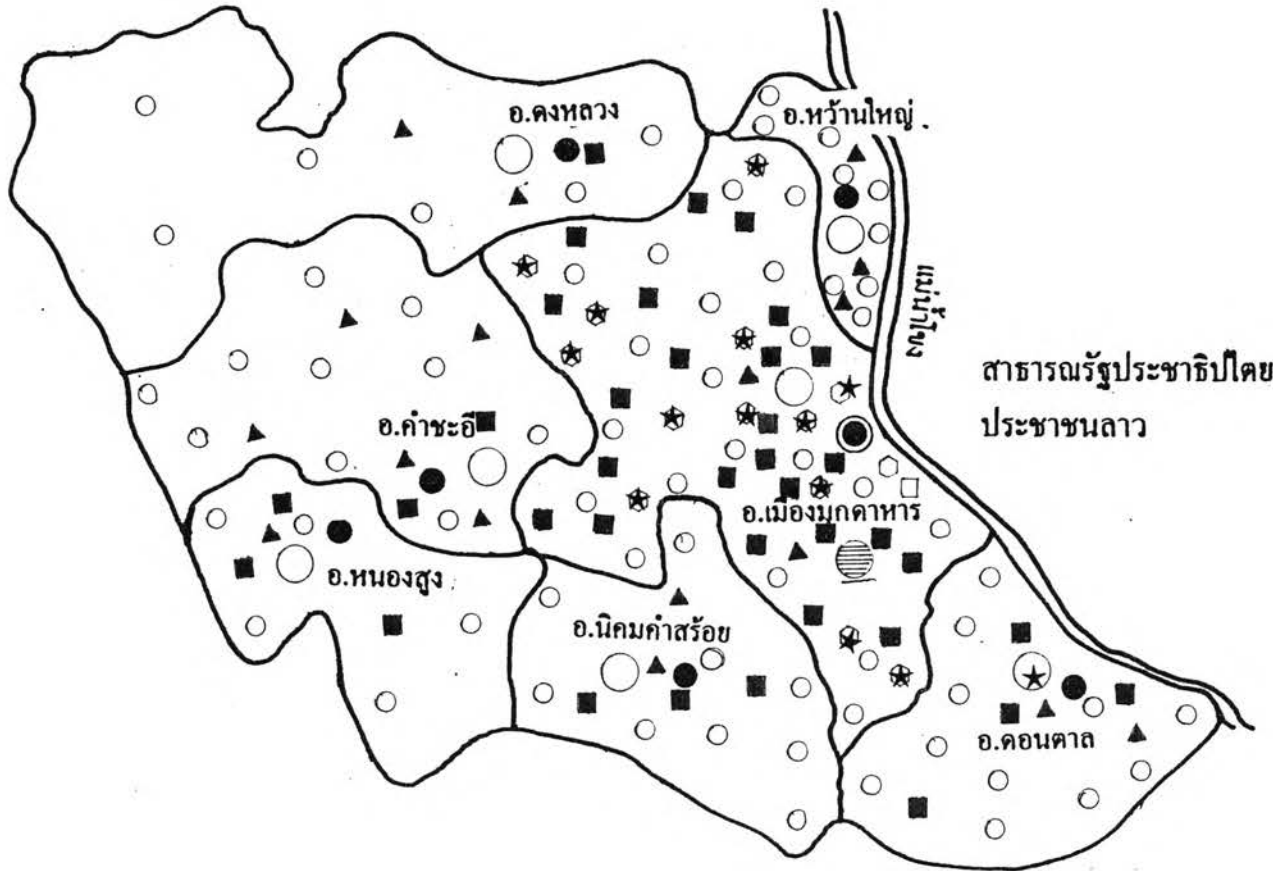
แผนที่ 4.8 แสดงการกระจายตัวของ
สถานพยาบาลจังหวัดมุกดาหาร

สัญลักษณ์

- โรงพยาบาลรัฐ
- ◐ โรงพยาบาลเอกชน
- สถานีอนามัย
- ★ คลินิก
- ▲ ผดุงครรภ์
- ร้านขายยา

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

มาตราส่วน

3. ด้านศาสนา วัฒนธรรม และการสันตนาการ

พื้นที่สันตนาการของจังหวัดมุกดาหารสามารถพบได้ทั่วไป เนื่องจากมีพื้นที่ว่างเปล่ายังไม่ได้ใช้ประโยชน์อีกมาก ทั้งยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่งที่เป็นพื้นที่สันตนาการได้ด้วย ประกอบกับ วัฒนธรรมชาวอีสานที่มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ยึดมั่นในประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา จึงพบศาสนสถานทั้งสิ้น 307 แห่ง แบ่งเป็น มหานิกาย 251 แห่ง ธรรมยุต 56 แห่ง โรงเรียนพระ 2 แห่ง วัดร้าง 15 แห่ง ที่พัทลุง 93 แห่ง นอกจากนี้ยังพบโบสถ์คริสต์ 7 แห่ง โดยโบสถ์นักบุญเปโตรเป็นโบสถ์ที่มีชื่อเสียงมาก ตั้งอยู่ในอำเภอห้วยใหญ่ ใกล้ลำน้ำโขง เป็นโบสถ์ที่มีความสวยงามและทิวทัศน์งดงามทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอยู่เสมอ ศาสนสถานหลายแห่งในจังหวัดเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเคารพสักการะ ชมสถาปัตยกรรมการก่อสร้างที่งดงามเก่าแก่ ทั้งนี้มีวัดที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วย 4 แห่งอยู่ในอำเภอเมือง 2 แห่งและอำเภอนิคมน้ำอ้อยและดอนตาลอย่างละ 1 แห่ง รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งควรได้รับการอนุรักษ์ และทำนุบำรุงให้คงสภาพที่สมบูรณ์ไว้สืบไป

4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในฐานะที่จังหวัดมุกดาหารเป็นเมืองชายแดน ทำให้คดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย โดยมีสถิติสูงถึง 1,696 คดี โดยส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับการลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษี เนื่องจากการซื้อขายสินค้าปกติต้องเสียค่าภาษีค่าธรรมเนียมต่างๆ ทำให้ผู้พยายามหลบเลี่ยงการเสียภาษีด้วยการลักลอบค้าขายตามแนวชายแดน ซึ่งมีทั้งการลักลอบขายโค-กระบือ-สินค้าสิ่งผิดกฎหมาย และยาเสพติด เนื่องจากแม่น้ำโขงบางช่วงแคบและมีเกาะหรือเนินทราย ทำให้สามารถลักลอบค้าขายกันได้โดยสะดวกนอกจากนี้ยังมีการลักลอบหนีเข้าเมืองของชาวลาว ที่พยายามหนีเข้ามาทำงานในฝั่งไทย เนื่องจากฝั่งลาวไม่มีการจ้างงานทำให้ต้องตั้งด่านตรวจบัตรประชาชนโดยตลอดสำหรับคดีประเภทผิดคอนข้างเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากเป็นสังคมขนาดเล็กความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจึงมีคอนข้างสูง

การบริการขั้นพื้นฐานในจังหวัดมุกดาหารในปัจจุบัน จัดได้ว่ามีความพร้อมในการบริการในระดับหนึ่ง โดยอำเภอที่มีความพร้อมมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมือง รองลงมาได้แก่อำเภอนิคมน้ำอ้อย คำชะอี และดอนตาล จัดได้ว่ามีความพร้อมในการบริการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอำเภอห้วยใหญ่ ดงหลวง และหนองสูง มีความพร้อมในการบริการในระดับต่ำที่สุด โดยอำเภอเมืองสามารถให้บริการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ได้พอเพียงกับพื้นที่และกระจายอยู่ครอบคลุมทั้งอำเภอ อีกทั้งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด การศึกษา ให้การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงอุดมศึกษา และอาชีวะ และสถานพยาบาลทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญสูงที่สุดในจังหวัด

ตารางที่ 4.17 แสดงการบริการด้านศาสนาและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

อำเภอ	จำนวนวัด			ที่พักสงฆ์	วัดร้าง	โรงเรียนพระ	โบสถ์คริสต์	วัดที่ตั้งคู่ด้านท่องเที่ยว	
	รวม	มหานิกาย	ธรรมยุต					พุทธ	คริสต์
เมืองมุกดาหาร	100	86	14	37	11	1	1	2	-
คำชะอี	50	44	6	3	1	-	-	-	-
นิคมคำสร้อย	42	29	13	17	2	1	2	1	-
ดอนตาล	38	33	5	6	-	1	1	1	-
ห้วยน้ำโพ	19	19	-	8	-	-	3	-	1
ดงหลวง	27	19	8	18	-	-	-	-	-
หนองสูง	31	21	10	4	1	-	-	-	-
รวม	307	291	96	93	15	3	7	4	1

ที่มา : สำนักงานพานิชย์จังหวัด

การบริการทุกประเภทล้วนกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองทั้งสิ้น จึงมีความโดดเด่นด้านการบริการขั้นพื้นฐานในระดับสูงเพียงเมืองเดียว ส่วนอำเภอที่มีศักยภาพระดับกลาง สามารถให้บริการแก่คนในชุมชนได้พอเพียงแต่ไม่พอสำหรับการขยายตัวในอนาคต เนื่องจากมีลักษณะเป็นเมืองลูกข่ายที่ต้องรอการกระจายการบริการจากเมืองแม่ข่ายอย่างอำเภอเมือง แต่ชุมชนเมืองลูกข่ายทั้ง 3 เมือง มีแนวโน้มการเติบโตและขยายตัวด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐาน อย่างเห็นได้ชัดทำให้การบริการขั้นพื้นฐานได้รับการพัฒนาให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งพบว่ายังสามารถรองรับกับการขยายตัวของประชากรและสังคมได้ ระดับหนึ่งแต่ในอนาคตจำเป็นต้องพัฒนาให้มีการบริการในระดับที่สูงกว่านี้ เพื่อรองรับการขยายตัวที่ล้นออกจากอำเภอเมือง และสามารถเป็นเมืองแม่ข่ายการให้บริการแก่ชุมชนเมืองที่มีศักยภาพการบริการขั้นพื้นฐานในระดับต่ำกว่าได้สำหรับกลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพในระดับต่ำสุด พบว่ายังมีความขาดแคลน ด้านการบริการขั้นพื้นฐานหลายประเภทและไม่เพียงพอสำหรับให้บริการแก่คนในชุมชน จะต้องได้รับการพัฒนาระบบการบริการขั้นพื้นฐานให้มากกว่านี้ จึงจะสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

4.4 ระบบเศรษฐกิจจังหวัดมุกดาหาร

โครงสร้างเศรษฐกิจของมุกดาหารอยู่บนพื้นฐานของเกษตรกรรมมาเป็นเวลายาวนานเช่นเดียวกันกับจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคต่อมาเมื่อปรับนโยบายให้กระจายความเจริญสู่ภูมิภาคจึงมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษามูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในระหว่างปี 2532-2539 พบว่าจังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ 2,994,048 พันบาท เพิ่มขึ้นเป็น 5,046,384 พันบาท มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 68.55 และมีรายได้เฉลี่ย 12,764 บาท/คนปี เพิ่มขึ้นเป็น 27,773 บาท/คนปี ในช่วงเวลาดังกล่าวมียัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 117.59 ในจำนวนนี้สามารถแบ่งเป็นมูลค่าของผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตร ร้อยละ 30.02 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 14.35 และภาคการค้าการบริการร้อยละ 55.64 แต่ในปี 2540 ภาคการเกษตรมีส่วนแบ่งลดลงเหลือร้อยละ 22.37 ภาคการค้าและการบริการลดลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 54.57 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 23.06 และเป็นภาคการผลิตที่มีอัตราการขยายตัวสูงที่สุดร้อยละ 175.93 ขณะที่ภาคการค้าและการบริการมีอัตราการขยายตัวรองลงมาร้อยละ 65.31 และภาคการเกษตรมีการขยายตัวต่ำสุดร้อยละ 25.61 แสดงว่า ภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรมกำลังมีการขยายตัวอย่างมาก โดยมีภาคการค้าและการบริการเป็นโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญในปัจจุบันแทนที่ภาคการเกษตร ซึ่งกำลังถูกลดบทบาทลง

เมื่อพิจารณาเป็นสาขาการผลิตจะพบว่าในภาคเกษตรกรรมสาขาการผลิตที่มีการเติบโตมากที่สุด ได้แก่ การทำปศุสัตว์ ร้อยละ 72.51 มีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 141,463 พันบาทเป็น 244,037 พันบาท แต่มีส่วนแบ่งจากผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในระดับเดียวกัน คือ ร้อยละ 5 รองลงมาได้แก่ สาขาการถลุง

ตารางที่ 4.18 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม รายได้เฉลี่ยประชากร และจำนวนประชากรของจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี 1990-1996

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	1990	ร้อยละ	1991	1992	1993	1994	1995	1996	ร้อยละ	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
-เกษตรกรรม	635,332	21.22	680,659	682,261	632,107	676,189	746,231	751,100	14.88	18.22
-ปศุสัตว์	141,463	4.72	222,268	236,118	261,000	182,187	219,700	244,037	4.84	72.51
-ประมง	14,168	0.47	17,337	14,482	19,151	17,490	16,999	16,468	0.33	16.07
-ป่าไม้				343	511	84	103	257	0.01	
-บริการทางการเกษตร	47,361	1.58	48,752	46,856	55,170	57,040	34,981	63,666	1.08	13.27
-แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	60,811	2.01	54,263	58,766	58,303	57,737	59,332	63,320	1.25	4.85
1. รวมภาคการเกษตร	899,075	30.02	1,023,377	1,028,634	1,026,242	990,248	1,096,213	1,128,651	22.37	25.81
เหมืองแร่ และการขุดหิน	24,851	0.83	22,538	23,869	23,633	33,888	37,012	42,514	0.84	71.08
อุตสาหกรรม	208,279	6.96	206,924	269,829	287,728	318,303	357,333	487,028	9.65	133.83
2. รวมภาคอุตสาหกรรม	233,130	7.79	229,462	293,698	311,361	352,191	394,345	529,542	10.49	127.14
ก่อสร้าง	196,436	6.56	229,082	272,193	277,562	402,498	652,865	634,275	12.57	222.89
ไฟฟ้าและประปา	39,142	1.31	41,515	42,455	46,417	64,306	74,980	83,217	1.65	112.60
การคมนาคมขนส่ง	117,126	3.91	125,678	206,599	207,158	231,533	283,878	326,787	6.48	179.00
การค้าส่งและค้าปลีก	668,989	22.34	724,690	762,847	828,400	910,875	1,006,479	1,019,872	20.21	52.45
ธนาคาร การประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	69,688	2.33	85,854	115,623	169,669	211,372	239,822	287,076	5.69	311.94
ที่อยู่อาศัย	172,467	5.76	178,409	174,903	186,677	197,067	210,535	225,818	4.47	30.93
การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ	233,939	7.81	256,436	265,741	291,573	294,991	327,267	334,759	6.63	43.10
การบริการ	364,456	12.17	392,169	379,848	381,790	389,707	414,617	476,188	9.44	30.66
3. รวมภาคค้าปลีกและบริการ	1,162,213	37.70	1,231,633	1,220,209	1,389,246	1,402,349	1,521,443	1,567,902	31.14	61.93
รวมมูลค่าผลิตภัณฑ์ในภาคการเกษตร(2+3)	2,095,373	70	2,283,286	2,513,907	2,700,807	3,054,540	3,604,788	3,917,324	77.83	86.98
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	2,994,048	100	3,286,672	3,455,761	3,726,849	4,044,788	4,701,702	5,046,384	100	68.55
รายได้เฉลี่ยประชากร (บาท)	12,764		14,646	16,437	17,469	20,504	24,990	27,773		117.59
จำนวนประชากร (1000 คน)	267		270	273	276	279	281	283		5.99

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : * อัตราการขยายตัวในช่วงเวลา 5 ปี

ซึ่งมีส่วนแบ่งจากมูลค่าทั้งหมดร้อยละ 14.88 ซึ่งสูงที่สุดในภาคการเกษตรและสาขาที่มีการเติบโตน้อยที่สุด คือป่าไม้ไม่มีมูลค่าการผลิตลดลงอย่างต่อเนื่องและมีส่วนแบ่งจากผลิตภัณฑ์จังหวัดเพียงร้อยละ 0.01 ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายการปิดป่าและการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดส่วนการทำปศุสัตว์มีการขยายตัวอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณอำเภอคอนสารเป็นแหล่งเพาะเลี้ยง โค กระบือ เป็ด ไก่ และสุกร โดยเฉพาะฟาร์มไก่ซึ่งมีบริษัทเอกชนลงทุนให้ผลิตเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบส่งโรงงาน

ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวสูงมากในทุกสาขาการผลิต โดยสาขาการก่อสร้างมีการขยายตัวสูงที่สุด ร้อยละ 222.89 รองลงมาได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 133.83 และสาขาเหมืองแร่และการขุดหินร้อยละ 71.08 ซึ่งล้วนขยายตัวสูงกว่าผลิตภัณฑ์จังหวัดทั้งสิ้น โดยเฉพาะสาขาการก่อสร้างเห็นได้ชัดเจนเนื่องจากมีส่วนแบ่งจากผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงขึ้นเป็นเท่าตัวจากปี 2533 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากำลังมีการขยายตัวของเมืองเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการก่อสร้างเกิดขึ้นมากประกอบกับการมีส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นของสาขาอุตสาหกรรมทำให้เห็นว่าเมืองกำลังขยายตัวไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้มีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงที่จะทำให้มุกดาหารกลายเป็นอุตสาหกรรมการผลิตขั้นพื้นฐานได้ในอนาคต

ภาคการค้าและการบริการพบว่า สาขาธนาคารประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ มีการเติบโตสูงมากร้อยละ 311.94 รองลงมาได้แก่ สาขาการคมนาคมขนส่งร้อยละ 179 และสาขาไฟฟ้าและประปา ร้อยละ 112 แต่อย่างไรก็ตาม สาขาการค้าปลีกและค้าส่งยังคงเป็นสาขาที่มีมูลค่าการผลิตที่มีส่วนแบ่งจากการผลิตทั่วจังหวัดสูงที่สุดในจังหวัดคือร้อยละ 20.21 แสดงให้เห็นว่าเมืองกำลังขยายการบริการเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับกับความต้องการและการขยายตัวของเมือง ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากข้อมูล มูลค่าผลิตภัณฑ์สามารถสรุปได้ว่าภาคการเกษตรกำลังลดบทบาทลงอย่างมากเป็นการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงคนในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง มากกว่ามุ่งผลิตเพื่อการส่งออกยกเว้นการทำปศุสัตว์ซึ่งมีความได้เปรียบด้านพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมในการทำปศุสัตว์ ซึ่งมีความได้เปรียบด้านพื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมในการทำปศุสัตว์ ขณะเดียวกันในศูนย์กลางความเจริญของเมืองกำลังมีการเติบโต ขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนอย่างมาก เห็นได้ชัดจากการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ และสอดคล้องกับการเติบโตของแหล่งเงินทุน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการค้าและการบริการ โดยเฉพาะการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากเมื่อมีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม และการค้าส่งค้าปลีกเพิ่มขึ้นทำให้การบริการขั้น พื้นฐานต้องขยายตัวเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริการได้อย่างเพียงพอและครอบคลุมพื้นที่ซึ่งเกิดการขยายตัวของเส้นทางคมนาคมขนส่งและการให้บริการด้านไฟฟ้าและประปา ซึ่งเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญยิ่ง ที่ต้องพัฒนาให้สามารถเลี้ยงคนในพื้นที่ได้รวมทั้งใช้ในกิจกรรมภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตรได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างการผลิตของจังหวัดมุกดาหาร สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรม ประกอบด้วยอุตสาหกรรมการเกษตร และอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวกำหนด สถานภาพทางเศรษฐกิจของมุกดาหารสามารถอธิบายได้ดังนี้

4.4.1. โครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม แบ่งได้เป็น

1. ด้านอุตสาหกรรมการเกษตร

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมการเกษตรในระหว่างปี 1990 กับ 1996 พบว่ามีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 898,675 พันบาท เป็น 1,128,851 พันบาท มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 แต่เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับผลิตภัณฑ์จังหวัดพบว่ามีส่วนแบ่งลดลงจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 22 แสดงว่า อุตสาหกรรมการเกษตรมีการขยายตัวน้อยมากและยังคงเน้นการทำกิจกรรมเป็นหลักโดยมีการทำปศุสัตว์ที่มีการขยายตัวสูงเข้ามาเป็นโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมการเกษตรเพิ่มขึ้น เพราะสาขาการผลิตอื่นๆ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์และการขยายตัวน้อยมาก เนื่องจากเป็นการทำเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ ในระยะหลังเกษตรกรมักประสบภัยธรรมชาติ ภาวะแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วงทำให้ผลผลิตต่ำกว่าเป้าหมายและไม่คุ้มการลงทุน อีกทั้งผลผลิตไม่มีความแน่นอน ทำให้ศักยภาพการเป็นแหล่งวัตถุดิบลดลงส่งผลให้เกิดความขาดแคลน วัตถุดิบที่จะส่งต่อไปโรงงานอุตสาหกรรมนำไปผลิตเพื่อจำหน่ายจึงทำให้เกิดการชะลอตัวการลงทุนด้านอุตสาหกรรม การเกษตร เห็นได้จากจำนวนโรงงานที่มีเพิ่มขึ้นเพียง 1 แห่ง ในระยะ 2 ปี โดยโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นโรงงานสีข้าว ขนาดกลางและเล็กมีมากถึง 193 โรงจากโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรทั้งหมด 208 แห่งในปี 2540 จึงสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการเกษตรยังมีการขยายตัวในสาขาการทำปศุสัตว์และการทำกิจกรรม โดยมีพืชเศรษฐกิจหลักอย่างอ้อยโรงงาน ข้าว ถั่วเหลือง และมันสำปะหลัง โค กระบือ เป็ด ไก่และสุกร สำคัญข้อได้เปรียบของอุตสาหกรรมการเกษตร คือมีแรงงานทั้งจากภายในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง รวมทั้งได้เปรียบแง่ที่ตั้งซึ่งใกล้ชิดกับแหล่งผลิตวัตถุดิบ

2. อุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตร

พบว่ามีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม 2,095,373 พันบาท คิดเป็นร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และเพิ่มขึ้นเป็น 3,917,534 พันบาทหรือร้อยละ 78 ของผลิตภัณฑ์มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 86.96 ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมการเกษตรมาก ซึ่งให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรกำลังมีการขยายตัวที่สูงมากโดยสูงกว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัด อุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรประกอบด้วยภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและการบริการ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมากกว่าภาคการค้าและการบริการ แต่มูลค่าการผลิตของภาคการค้าและการบริการมีสัดส่วนสูงกว่าภาค

อุตสาหกรรม แสดงว่าจังหวัดมุกดาหารเติบโตโดยมีการค้าและการบริการเป็นพื้นฐานโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นเมืองการค้าการพาณิชย์และเริ่มขยายตัวเข้าไปสู่ระดับอุตสาหกรรมมากขึ้นเห็นได้จากโรงงานอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตร เพิ่มขึ้นจาก 125 โรงในปี 2538 เป็น 130 โรงในปี 2539 และในจำนวนที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม อาหารและเครื่องดื่ม 14 โรงงาน แต่มีเงินลงทุนถึง 140.14 ล้านบาท ซึ่งสูงที่สุดในอุตสาหกรรมของจังหวัด ในขณะที่เดียวกันแนวโน้มการขยายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตร มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหากในอนาคตหากมีการจัดสร้างนิคมอุตสาหกรรม จะยิ่งผลักดันให้มุกดาหารกลายเป็นเมืองศูนย์กลางการผลิตชัดเจนยิ่งขึ้น

จากข้อมูลด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์ สามารถนำมาเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนว่าอุตสาหกรรม การเกษตรอยู่ในภาวะของการเติบโตในเงื่อนไขธรรมชาติโดยมีฐานการผลิตที่สำคัญในสาขาการเกษตร และ ปศุสัตว์เมื่อเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีอัตราการเติบโตที่สูงมากอีกทั้งมีการขยายตัวในสาขาการผลิตที่เกี่ยวพันและสอดคล้องกับการขยายตัวของเมืองและเป็นตัวผลักดันให้เกิด การเติบโตทางเศรษฐกิจ และในอนาคตอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรจะเป็นตัวกำหนดเศรษฐกิจ ของเมือง และเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากพื้นฐานทางการเกษตรมาเป็นพื้นฐานทางการค้าและการ บริการ เนื่องจากส่วนต่างๆ ด้านรายได้ระหว่างภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรมีอยู่สูงมาก ประมาณ 10,000 บาท และมีส่วนต่างของมูลค่าผลิตภัณฑ์ถึง 2,788,683 พันบาทหรือร้อยละ 55 ในปี 2539 ขณะที่ปี 2533 มีส่วนต่างด้านรายได้ เพียงประมาณ 5,000 บาท และมีส่วนต่างของมูลค่า ผลิตภัณฑ์ 1,196,698 พันบาท หรือร้อยละ 40 การเติบโตด้านรายได้สูงกว่าการเติบโตของมูลค่า ผลิตภัณฑ์ทุกภาคการผลิต ยกเว้นในภาคอุตสาหกรรมและมีส่วนต่างการเติบโตสูงกว่ากันมากจากส่วน ต่างดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าในอนาคตอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตรจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของ โครงสร้างอุตสาหกรรม โดยมีอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นตัวเสริมเพื่อการบริโภคภายในพื้นที่เป็นแหล่ง ผลิตวัตถุดิบอีกแห่งหนึ่งให้กับอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัด

4.4.2 ภาคเกษตรกรรม

จากการสำรวจสำมะโนการเกษตรจังหวัดมุกดาหาร ปี2536 พบว่า มุกดาหารมีพื้นที่เกษตรกรรม รวม 832,235 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่จังหวัด มีครัวเรือนเกษตรทั้งหมด 46,287 ครัวเรือน และมี จำนวนผู้ถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร 40,033 คน มีขนาดการถือครองเฉลี่ย 20.79 ไร่

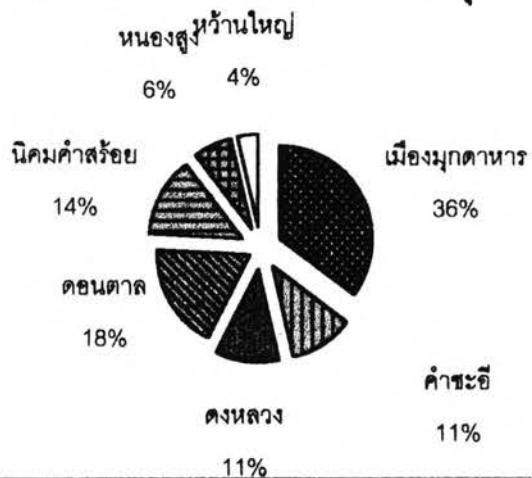
เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับภาคอีสานพบว่า ในปี 2533 มูลค่าการผลิตภาคเกษตรของภาคเท่ากับ 67,279,471 พันบาท มีครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น 2,833,483 ครัวเรือน ขณะที่มุกดาหารมีมูลค่าการผลิตภาคเกษตร เท่ากับ 898,675 พันบาท มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 38,690 ครัวเรือน ในปีเดียวกัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการผลิต พบว่า มุกดาหารมีความสามารถในการผลิตภาคการเกษตรในระดับภาค โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 23.22 ขณะที่ภาคมีค่าเฉลี่ยประมาณ 23.74 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

ตารางที่ 4.19 แสดงขนาดการถือครองที่ดินทางการเกษตร

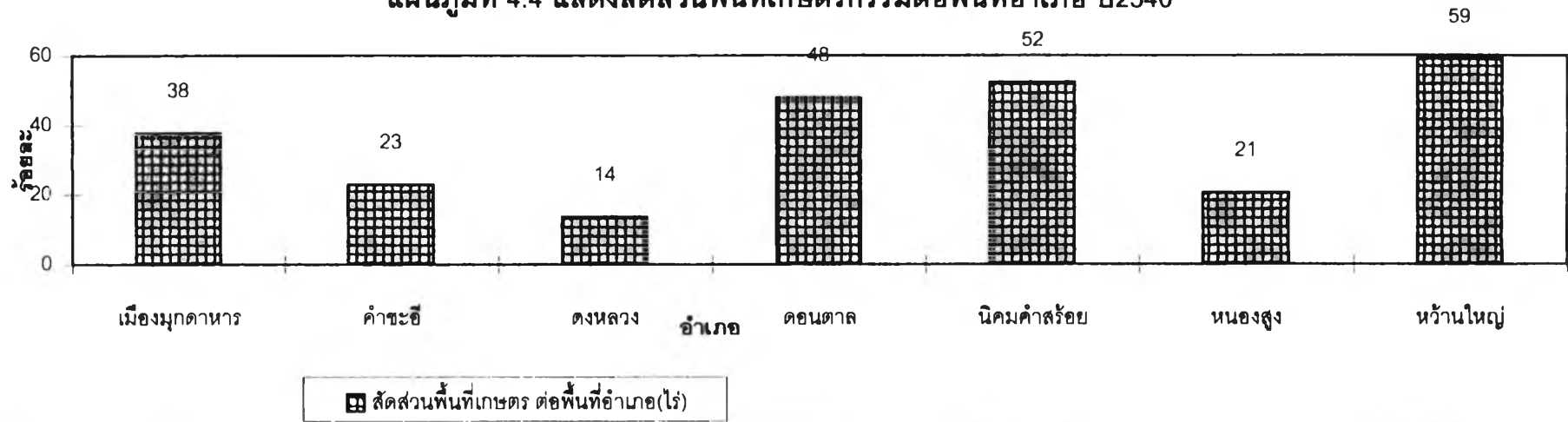
อำเภอ	จำนวนผู้ถือครอง การเกษตร (คน)	เนื้อที่ถือครอง การเกษตร (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่เกษตร ต่อพื้นที่เกษตรรวม	ขนาดการ ถือครอง (ไร่)	พื้นที่ ไร่	สัดส่วนพื้นที่เกษตร ต่อพื้นที่อำเภอ	จำนวนครัวเรือน เกษตร (ครัวเรือน)
เมืองมุกดาหาร	12,951	293,379	35	22.65	778,791	38	13,032
คำชะอี	6,416	92,571	11	14.43	403,559	23	7,797
ดงหลวง	4,852	92,275	11	19.02	676,146	14	6,718
ดอนตาล	5,440	152,453	18	28.02	319,327	48	5,894
นิคมคำสร้อย	5,186	117,794	14	22.71	225,302	52	5,910
หนองสูง	3,208	52,601	6	16.40	256,468	21	3,734
ห้วยใหญ่	2,280	31,162	4	13.67	52,802	59	3,202
รวมทั้งหมด	40,033	832,235	100	20.79	2,712,395	31	46,287

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงสัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมจังหวัดมุกดาหาร

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงสัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมต่อพื้นที่อำเภอ ปี2540

มุกดาหารมีศักยภาพการผลิตด้านการเกษตรสูงในระดับภาค และเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตต่อไร่ ซึ่งมุกดาหารมีผลผลิตต่อไร่ ประมาณ 1.27 ซึ่งสูงกว่าผลผลิตต่อไร่ของภาคที่มีเพียง 1.13 ในปี 2536 ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามุกดาหารมีศักยภาพด้านการเกษตรสูง ซึ่งสอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในจังหวัดที่ยังมีอยู่มากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาค มุกดาหารมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่าง อ้อยโรงงาน ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตภาคอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาในระดับอำเภอพบว่า

อำเภอเมืองมุกดาหารมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 38 ของพื้นที่อำเภอ ซึ่งสามารถขยายพื้นที่เพื่อการเกษตรออกไปได้อีก อีกทั้งมีส่วนแบ่งการผลิตสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35 ของพื้นที่เกษตรกรรมรวม มีขนาดการถือครอง 22.65 ไร่ ซึ่งใหญ่กว่าขนาดการถือครองจังหวัด ๙ ให้เห็นว่าอำเภอเมืองมีศักยภาพในการทำการเกษตรสูง

อำเภอดอนตาลมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 48 ของพื้นที่อำเภอ และมีส่วนแบ่งการผลิตคิดเป็นร้อยละ 18 ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัด มีขนาดการถือครองที่ดิน 28.02 ไร่ ซึ่งเป็นขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัด เนื่องจากมีจำนวนผู้ถือครองที่ดินน้อยกว่าอำเภอเมืองเกือบครึ่งหนึ่งแต่มีพื้นที่การเกษตรถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่อำเภอ ซึ่งส่งผลให้โอกาสในการขยายพื้นที่การเกษตรน้อยกว่าอำเภอเมือง

อำเภอนิคมน้ำอ้อยมีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 52 ของพื้นที่อำเภอ มีส่วนแบ่งการผลิตสูงเป็นลำดับที่ 3 ของจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 14 มีขนาดการถือครองที่ดิน 22.71 ไร่ ซึ่งสูงกว่าขนาดการถือครองจังหวัด แสดงให้เห็นว่า นิคมคำสร้อยเป็นอีกอำเภอหนึ่งที่ มีศักยภาพด้านการเกษตร แม้ว่าโอกาสการขยายตัวด้านการเกษตรจะมีน้อยลง

อำเภอคำชะอีมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 23 ของพื้นที่อำเภอ มีส่วนแบ่งการผลิตคิดเป็นร้อยละ 11 มีขนาดการถือครองที่ดินค่อนข้างเล็ก 14.43 ไร่ เนื่องจากมีพื้นที่การเกษตรน้อยขณะที่จำนวนผู้ถือครองมีมากเป็นลำดับที่ 2 รองจากอำเภอเมือง แต่โอกาสในการขยายพื้นที่เพื่อการเกษตรยังมีสูงเนื่องจากมีพื้นที่เหลืออยู่มากและส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งเหมาะสมในการทำการเกษตร

อำเภอดงหลวงมีพื้นที่มีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 14 ของพื้นที่อำเภอ มีส่วนแบ่งการผลิตคิดเป็นร้อยละ 11 เท่ากันกับอำเภอคำชะอี แต่มีขนาดการถือครองที่ดินขนาดใหญ่กว่า 19.02 ไร่ ซึ่งเล็กกว่าขนาดการถือครองจังหวัดเพียงเล็กน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำเภอดงหลวงมีโอกาสในการขยายพื้นที่การเกษตรได้อีกมาก เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เบียดลำดับที่ 2 รองจากอำเภอเมือง แต่อาจมีอุปสรรคด้านลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาสูงชันขนาดใหญ่

อำเภอหนองสูงมีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 21 ของพื้นที่อำเภอ และมีส่วนแบ่งการผลิตเพียงร้อยละ 6 มีการถือครองที่ดินขนาดเล็กเพียง 16.4 ไร่ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเพิ่มผลผลิต แต่อย่างไรก็ตามหนองสูงยังมีพื้นที่เหลืออยู่มาก หากได้รับการพัฒนาพื้นที่และนำมาจัดสรรเป็นที่ดินทำกิน น่าจะทำให้โอกาสในการขยายพื้นที่เกษตรกรรมมีมากขึ้นด้วย

อำเภอห้วยน้ำขาวมีพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 59 ของพื้นที่อำเภอ แต่มีส่วนแบ่งการผลิตเพียงร้อยละ 4 และมีการถือครองที่ดินขนาดเล็กมากเพียง 13.67 ไร่ เนื่องจากมีจำนวนผู้ถือครองมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอำเภอห้วยน้ำขาวมีศักยภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรมีขนาดเล็กทำให้มูลค่าการผลิตน้อยกว่าอำเภออื่น ๆ ทั้งที่มีพื้นที่การเกษตรมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่อำเภอ ดังนั้นโอกาสการขยายพื้นที่การเกษตรในอำเภอดังกล่าวมีน้อย และไม่คุ้มค่าเนื่องจากได้ผลผลิตต่ำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อำเภอเมือง ดอนตาล และนิคมคำสร้อย เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตการเกษตรสูง และสามารถสร้างรายได้แก่ครัวเรือนได้ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากขนาดการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรขนาดใหญ่ ขณะที่อำเภอที่มีความจำเป็นในการขยายพื้นที่เกษตรกรรมได้แก่ อำเภอห้วยน้ำขาว คำชะอี หนองสูง และดอนตาล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการถือครองที่ดินขนาดเล็กกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด และเป็นพื้นที่ที่ยังสามารถขยายพื้นที่เกษตรกรรมออกไปได้อีก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของประชากรสูง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกิน

4.4.3 โครงสร้างด้านการท่องเที่ยว

เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารเป็นเมืองชายแดนติดลำน้ำโขงและเชื่อมต่อกับสปป.ลาว ซึ่งเป็นจุดขายที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ สามารถเดินทางมาเที่ยวได้ในทุกฤดูกาล ในรอบปี 2540 มีผู้มาเยี่ยมเยือน จังหวัดมุกดาหาร รวมทั้งสิ้น 651,977 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 96 อีกร้อยละ 4 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ลักษณะ การเดินทางมาเยี่ยมเยือนร้อยละ 99 เดินทางมาเอง โดยรถยนต์ส่วนบุคคลมากที่สุดรองลงมาเป็นรถโดยสารประจำทาง สถานที่พักแรมที่นักท่องเที่ยวใช้บริการ โรงแรม, บังกาโลหรือเกสต์เฮาส์ มากที่สุด ร้อยละ 57 รองลงมาเป็นบ้านเพื่อนหรือบ้านญาติร้อยละ 37 จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้จากการท่องเที่ยวรวม 1,089.87 ล้านบาท เป็นรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย ร้อยละ 98 อีกร้อยละ 2 เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวมทุกหมวดของนักท่องเที่ยว โดยคิดเฉลี่ยต่อคนต่อวัน เท่ากับ 1,260.63 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดในภาค ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวไทย 1,128.11 บาท นักท่องเที่ยวต่างชาติ 779.88 บาท มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยต่อคน ต่อวัน เท่ากับ 2.61 วันต่อคน และจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาจังหวัดมุกดาหารในรอบ 1 ปี เฉลี่ย 4.79 ครั้งต่อคน มีสถานพักแรมจำนวน 9 แห่ง มีห้องพักรวม 669 ห้อง มีนักท่องเที่ยวเข้าพักรวม 98,312 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 98 และนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 2 มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่พักรวม เท่ากับ 1.48 วันต่อคน เปรียบเทียบกับปี 2539 มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมมุกดาหาร 688,847 คน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 1,097.60 ล้านบาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน 1,208.06 บาท จะเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเกิดภาวะถดถอย

แนวโน้มการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารคาดว่าจะมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศไทย ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ลดจำนวนลง ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของมุกดาหารเมื่อลดจำนวนลงทำให้และการไหลเวียนของรายได้จากการท่องเที่ยวต้องชดเชยตัวตามไปด้วย ทั้งนี้เมื่อนำรายได้จากการท่องเที่ยว ปี 2539 1,097.60 ล้านบาท ไปเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของ จังหวัดในปีเดียวกัน ซึ่งมีมูลค่า 5,046,384 ล้านบาท พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 22 ของผลิตภัณฑ์จังหวัดและคิดเป็นร้อยละ 40 ของสาขาการบริการ แต่อย่างไรก็ตามตลาดการท่องเที่ยวของมุกดาหารมีส่วนแบ่งจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมากขึ้น เนื่องจากภาวะความตกต่ำของค่าเงินบาทส่งผลให้การเดินทางมาท่องเที่ยวของชาวต่างชาติมีเพิ่มขึ้น อีกทั้งมีจุดขายที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น คือ การท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งเป็น แหล่งท่องเที่ยวแปลกใหม่ ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ โดยมีมุกดาหารเป็นเมืองนำร่องของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้

สรุป ภาวะการค้า และการบริการโดยรวมของจังหวัดมุกดาหารมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 68 โดยอุตสาหกรรมนอกภาคการเกษตร มีการขยายตัวมากกว่าอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรเนื่องจากกำลังมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของเมืองและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพาณิชย์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเมืองให้สามารถรองรับการค้า การลงทุน ที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับการได้รับความสนใจจากภาครัฐให้มีบทบาทเป็นเมือง เศรษฐกิจ หน้าด่าน และเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวกลุ่มประเทศอินโดจีน ทำให้ภาวะการค้าและการบริการในจังหวัดขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้แม้ว่าภาวะการท่องเที่ยวของชาวไทยจะชะลอตัวลง แต่ก็ได้กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นแทน และในอนาคต กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องกลับมาเพิ่มขึ้นอีกอย่างแน่นอน ดังนั้นการค้าและการบริการของจังหวัดมุกดาหาร จึงมีความเป็นไปได้สูง ที่จะมียุคแนวโน้มการเติบโตในทางบวกเพิ่มขึ้น

4.5 สภาพปัญหาของจังหวัดมุกดาหาร

เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารเคยมีฐานเพียงเมืองชายแดนขนาดเล็ก ที่มีการติดต่อการค้ากับ สปป. ลาว เล็กๆ น้อยๆ และมีการบริการขั้นพื้นฐานที่บริการได้เฉพาะในเขตเมือง ตามลักษณะเมืองห่างไกลความเจริญมาโดยตลอดและปัจจุบันกำลังจะเปลี่ยนบทบาท เป็นเมืองชายแดนที่เป็นด่านหน้าในการติดต่อการค้าการลงทุนกับประเทศในกลุ่มอินโดจีน ซึ่งต้องมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน เพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าว จากการศึกษากระบวนการบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดพบว่ายังมีข้อบกพร่อง ด้านการบริการขั้นพื้นฐานหลายประการ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. ปัญหาความไม่เพียงพอในการบริการด้านสาธารณูปโภค

- การบริการด้านการประปา พบว่ามีปริมาณน้ำที่จำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 68 ของน้ำที่ผลิตได้อีก 32 % เป็นน้ำที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์และครัวเรือน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของจังหวัด เนื่องจากการปรับปรุงท่อส่งน้ำประปาใหม่ที่เชื่อมโยงกับระบบท่อจ่ายน้ำเดิมปรากฏว่า ท่อน้ำเดิมจะแตกชำรุดบ่อยมาก เพราะแรงดันของน้ำในเส้นท่อที่ปรับปรุงใหม่มีมากกว่าเดิม ทำให้ต้องสูญเสียน้ำไปมาก และต้องงดจ่ายน้ำประปาอยู่บ่อยครั้ง เพราะต้องซ่อมแซมเป็นระยะ เมื่อนำปริมาณการใช้น้ำของจังหวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของการประปาส่วนภูมิภาคที่คำนวณว่าประชากรใช้น้ำประมาณ 200 ลิตร/คน/วัน ถ้ารวมนักท่องเที่ยวจะกลายเป็น 300 ลิตร/คน/วัน ซึ่งจังหวัดมุกดาหารมีกำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2538 จำนวน 11,040,000 ลิตร/วัน มีปริมาณการใช้น้ำ 287 ลิตร/คน/วัน ซึ่งเกือบจะไม่เพียงพอสำหรับบริการคนในพื้นที่ และไม่เพียงพอสำหรับท่องเที่ยว และจะขาดแคลนมาก เมื่อการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการลงทุน

- การบริการด้านการสื่อสาร เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน การติดต่อสื่อสารจึงเป็นเมืองที่สำคัญยิ่งโดยเฉพาะการติดต่อระหว่างประเทศ จากเกณฑ์การวัด การบริการด้านโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย กำหนดให้มี จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ 43 เลขหมายต่อประชากร 100 คน เปรียบเทียบกับจังหวัดมุกดาหาร ในปี พ.ศ. 2540 มีเลขหมายให้บริการ 11,946 เลขหมาย มีจำนวนเลขหมายต่อประชากร 100 คน เท่ากับ 2.49 เลขหมาย เมื่อรวมนักท่องเที่ยวด้วยเท่ากับ 0.83 จัดว่ายังอยู่ในเกณฑ์ (จากการคำนวณของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) แต่เมื่อพิจารณาจากการคาดการณ์ประชากรในอนาคตน่าจะทำให้ไม่เพียงพอในการให้บริการ

2. ปัญหาระดับการให้บริการด้านสาธารณูปการ

- ด้านการศึกษา ปัจจุบันมุกดาหารมีเพียงทางพื้นฐานระดับประเทศประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาในระดับสูงและสายอาชีพ ยังมีบริการน้อยมาก ขณะที่แนวโน้ม การพัฒนาเมืองเน้นให้เมืองเป็นฐานทางด้านการผลิตอุตสาหกรรม ดังนั้น มุกดาหาร จึงขาดการศึกษาทางด้านช่างเทคนิคในแขนงต่างๆ เพื่อสามารถรองรับการลงทุนใน อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังขาดหน่วยงานในด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อฝึกทักษะแก่แรงงานไร้ฝีมือที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ให้สามารถเป็นแรงงานที่มีทักษะมากขึ้นได้

- ด้านการสาธารณสุข ยังขาดแคลนโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ที่มีประชากรครบวงจร มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งขาดบุคลากรทางการแพทย์ที่จะให้บริการประชากรที่จะเพิ่มขึ้นและนักท่องเที่ยว รวมทั้งรักษาโรคต่างๆ ที่อาจจะระบาดเข้ามาพร้อมกับกาหลังไหลของประชากรและนักท่องเที่ยวในอนาคต

3. ปัญหาด้านแรงงาน

- แรงงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ ส่วนแรงงานที่มีในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ไม่ค่อยมีคุณภาพหรือทักษะในการทำงาน โดยเฉพาะงานด้านอุตสาหกรรมที่ใช้ เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง เนื่องจากขาดการฝึกฝนและพัฒนาฝีมือแรงงาน

4. ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- เนื่องจากมีพรมแดนที่สามารถติดต่อเดินทางไป-มาได้ ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบกระทำผิดกฎหมายอยู่เสมอ เช่น การลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษี เนื่องจากตลาดสินค้าอินโดจีนเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้ผู้ลักลอบขนสินค้าเข้ามาขายโดยไม่เสียภาษีเพื่อหวังกำไรเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการลักลอบขายโค กระบือ และรวมไปถึงสินค้าประเภทสิ่งเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งติดตามจับกุมได้ยาก เนื่องจากผู้กระทำผิดมักหลบหนีข้ามไปฝั่งลาว ขณะเดียวกับราษฎรชาวลาวก็มักหลบหนีข้ามมาฝั่งไทย เพื่อหางานทำ เนื่องจากไทยมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าตลอดจนปัญหาการขนส่งสินค้าระหว่างไทย-สวิตเซอร์แลนด์ มักมีปัญหาด้านความไม่เข้าใจในข้อกำหนด กฎระเบียบและการคิดภาษี โดยเฉพาะฝ่ายลาวซึ่งไม่มีความแน่นอน ทำให้เกิดปัญหา กระทบกระพังระหว่างไทย-ลาวอยู่เสมอ

5. ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง

- การคมนาคมภายในจังหวัด การจราจรระหว่างชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร มีความหนาแน่นสูงในเขตอำเภอเมืองจนเกินขีดความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจรได้ในบางเวลา ทำให้เกิดการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งรีบ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ขณะที่อำเภออื่นๆ ยังสามารถรองรับปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นในอดีต แต่ไม่มีความสะดวกที่ต้องเดินทางเข้ามาศูนย์กลางเมืองก่อน แล้วจึงเดินทางต่อไปได้ ซึ่งทำให้สูญเสียเวลาและค่าขนส่ง นอกจากนี้โครงข่ายถนนเชื่อมโยงระหว่างอำเภอไม่สามารถใช้งานได้จริงในทุกฤดูกาล เนื่องจากเป็นถนนลูกรังเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนที่อยู่ห่างไกลจะประสบปัญหาการเดินทางในช่วงฤดูฝน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่อยู่ห่างจากถนนสายหลักของจังหวัดหลายแห่ง แต่การเชื่อมโยงเส้นทางทางท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งสภาพ เส้นทางยังไม่ได้รับการพัฒนาซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยวในอนาคต

- การคมนาคมระหว่างจังหวัดโดยจังหวัดที่มีพื้นที่เกี่ยวข้องกับมุกดาหารต่างมีระยะห่างกันประมาณ 100 - 150 กิโลเมตร และโครงข่ายการเชื่อมต่อเป็นแบบรัศมีออกจากศูนย์กลางเมือง เมื่อเมืองมีการพัฒนาทำให้บริเวณศูนย์กลางเมืองเกิดความหนาแน่นและเริ่มมีปัญหาด้านการจราจร จากคาดการณ์ปริมาณการจราจรในอนาคตของกรมทางหลวงในเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 คาดว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมี ปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นเป็น 85,359 คัน/วัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจรภายในอำเภอเมืองเป็นอย่างสูง เนื่องจากทางหลวงแผ่นดินตัดผ่านเขตเมือง ซึ่งในอนาคตต้องเกิดปัญหาการจราจรอย่างแน่นอน หากไม่ได้รับการปรับปรุง และเป็นเส้นทางที่ติดต่อที่สำคัญเนื่องจากไม่มีการเข้าถึงวิธีอื่นๆ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว

- ไม่มีบริการเส้นทางเดินรถไฟ และเครื่องบิน

6. ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่ง

- สถานีขนส่งจังหวัด มีสถานี 1 แห่ง สามารถบรรจุรถโดยสารได้ประมาณ 200 คัน สภาพของสถานีที่มีความคับแคบและไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้อีกในอนาคต ขณะที่ปริมาณการเดินทางและจำนวนผู้โดยสารมีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

- ทำเรือข้ามฟาก ปัจจุบันมีขนาดเล็ก ทрудโทรม ไม่มีอุปกรณ์ช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน ทั้งที่ในแต่ละวันมีผู้มาใช้บริการทำเรือข้ามฟากประมาณ 300 คน ซึ่งยังมีสินค้าที่นำติดตัวมา ทำให้เรือต้องบรรทุกน้ำหนักมาก และมีโป๊ะสำหรับให้เรือจอดได้เพียงครั้งละ 1 ลำ ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว

- ขาดสถานที่ตรวจเช็คคุณภาพรถ และสถานีบริการพักรถ เพื่อขนถ่ายสินค้า

7. ปัญหาด้านการลงทุนอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

- ยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองรักษาสิทธิประโยชน์และความมั่นคงทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน การแบ่งผลกำไร การแทรกแซงของรัฐ และการชดใช้ค่าสินไหมในราคาเป็นธรรม

- ขาดแหล่งเงินทุนเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ต้องใช้เงินลงทุนสูง

- แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานไม่มีทักษะและไม่คุ้นเคยหรือพัฒนาทักษะในการทำงานในระบบอุตสาหกรรม

- ความไม่ชัดเจนในกฎระเบียบการค้า การเรียกเก็บภาษี และมาตรการในพิธีการทางศุลกากร ยังไม่เป็นแบบแผนเดียวกัน รวมทั้งกรณีข้อพิพาทต้องให้อยู่บนพื้นฐานเสมอภาค

- ความไม่พร้อมในด้านระบบการบริการขั้นพื้นฐานและระบบการคมนาคมขนส่ง ซึ่งมีศักยภาพพัฒนาไม่เท่ากัน

8. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหามลภาวะทางอากาศและเสียง เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิด โรงงานอุตสาหกรรมมากมาย โรงงานจำนวนมากตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งมีความแออัดและยังสามารถเคลื่อนไปพื้นที่ข้างเคียงได้นอกจากนี้การลงทุนทำให้เกิดการก่อสร้างมากมายแต่ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ การรับผิดชอบ ต่อประชาชนในพื้นที่ทำให้ในเมืองเต็มไปด้วยฝุ่นและควันจากรถยนต์และโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้การขนส่งจำนวนมากหนาแน่นในอำเภอเมือง ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงด้วย

- ปัญหาน้ำเสียและการระบายน้ำ เมื่อประชากรขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณของเสียจากการใช้น้ำมีมากขึ้น เนื่องจากทุกคนต้องใช้น้ำ ขณะที่มุกดาหารยังไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และสถานบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งใช้น้ำเป็นปริมาณมาก ทำให้เกิดน้ำเสียมากขึ้น การระบายน้ำไม่ทัน รวมทั้งคุณภาพและปริมาณน้ำลดลง

- ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นโดยปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ขณะที่มุกดาหารยังไม่มีกระบวนการจัดเก็บ การขนส่งขยะไม่ให้ตกค้าง รวมถึงยังไม่มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันยังใช้วิธีฝังกลบ ทำให้เกิดปัญหากับประชาชนในชุมชนที่ไม่ต้องการมีพื้นที่เก็บขยะในบริเวณใกล้เคียง

9. ปัญหาด้านเกษตรกรรม

- พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรมีขนาดเล็กทำให้ผลผลิตการเกษตรไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

- ประชากรภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นมากทำให้เกิดปัญหาที่ดินทำกิน
- เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในวิทยาการสมัยใหม่ ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมโดยพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก และใช้ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิต และผู้บริโภค
- อุปสรรคด้านลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาสูง และเป็นที่ยราบสูงเป็นส่วนใหญ่ ทำให้พื้นที่ราบลุ่มสำหรับการเกษตรขนาดใหญ่มีน้อย

4.6 การลงทุนในจังหวัดมุกดาหาร

4.6.1 การลงทุนด้านการเกษตร

เนื่องจากกิจกรรมในภาคการเกษตร มีการขยายตัวค่อนข้างต่ำทำให้ภาวะการลงทุนด้านการเกษตรมีการลงทุนเพิ่มเติมน้อยมากสังเกตได้จากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและมีจำนวนมากที่สุดในโรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภท ถึง 208 แห่ง เงินลงทุน 62.23 บาท คิดเป็นร้อยละ 15 ของเงินลงทุนทั้งหมด อุตสาหกรรมที่สำคัญในภาคการเกษตรคือโรงงานสีข้าวซึ่งมีอยู่มากที่สุดร้อยละ 58.31 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด แต่ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดกลางและเล็กเงินลงทุนจำนวนไม่สูงนัก และเป็นกิจการที่ดำเนินมานานและไม่มีการลงทุนเพิ่มตั้งแต่ปี 2537 ทั้งนี้ จะมีการเพิ่มขึ้นในการทำปุ๋ยสัตว์ (โค กระบือ สุกร ไก่) มีฟาร์มทั้งหมด 59 ฟาร์มในปี 2539 ซึ่งเพิ่มขึ้นสูงมากจากปี 2538 ที่มีฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพียง 5 ฟาร์มโดยเฉพาะฟาร์มเลี้ยงไก่มีถึง 45 ฟาร์ม ซึ่งเป็นการลงทุนให้ของบริษัทเอกชน เพื่อให้เป็นวัตถุดิบป้อนให้โรงงานการลงทุนด้านการเกษตรจึงมีการขยายตัวในด้านการทำปุ๋ยสัตว์

4.6.2 การลงทุนด้านอุตสาหกรรม

การลงทุนด้านอุตสาหกรรมพบว่าการลงทุนในปี 2539 มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 52 แห่ง เงินลงทุน 126.53 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 ของเงินลงทุนทั้งหมดอุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 90.95 บาทหรือร้อยละ 72 ของการลงทุนด้านอุตสาหกรรมรองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก และอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เนื่องจากเมืองกำลังขยายตัวทำให้อุตสาหกรรมก่อสร้างมีการลงทุนมากที่สุด เห็นได้จากมีอาคารพาณิชย์ไม่น้อยกว่า 400 ยูนิตที่ขายได้หมดในระยะเวลา 2 ปี และตลาดยังมีความต้องการอยู่เรื่อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีขนาด 18-20 ตร.ว มีราคาเฉลี่ยต่ำสุด 1.35-2.8 ล้านบาท แต่ในบางทำเลขายที่ดินได้ไร่ละ 1.5 ล้านบาท โดยเฉพาะที่ดินบริเวณริมแม่น้ำโขงถ้าพัฒนาเป็นอาคารพาณิชย์แล้วจะขายได้ประมาณ 5-5.6 ล้านบาท ส่วนทาวเฮาส์ บ้านเดี่ยว ชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น ขายได้ในราคา 500,000-1.5

ล้านบาท บริเวณที่มีศักยภาพในการลงทุนได้แก่ เขตเทศบาลในถนนพืักษะพนม ถนนสองนางสถิตย์ ถนนสารานุกายโขงและถนนชยางกูร

4.6.3 การลงทุนด้านการค้าและการบริการ

การลงทุนด้านการค้าและการบริการกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของมุกดาหาร เนื่องจากมีมูลค่าการผลิตที่สูงมาก และมีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการค้าการบริการเป็นจำนวน 72 แห่ง มีเงินลงทุนทั้งหมด 239.24 บาท คิดเป็นร้อยละ 56 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในจำนวนที่เป็นการลงทุนด้านอาหารและเครื่องดื่มถึง 140.14 บาท หรือร้อยละ 59 ของการลงทุนทั้งหมด รองลงมาจึงเป็นอุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมอื่นๆ เห็นได้ชัดเจนว่าอุตสาหกรรมการค้าและการค้าและการบริการเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดอย่างมาก เนื่องจากการเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีมูลค่าการลงทุนสูงสุด และคาดว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ

4.6.4 การลงทุนด้านการท่องเที่ยว

การลงทุนด้านการท่องเที่ยวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การลงทุนในมุกดาหารขยายตัว เพราะในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาท่องเที่ยว พักผ่อน ซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากทำให้การบริการความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเห็นได้จาก การลงทุนด้านโรงแรมมีการลงทุนสร้างโรงแรมระดับนานาชาติ 4 แห่ง ส่วนเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งมีห้องพักรวม 629 ห้อง เงินลงทุนทั้งหมด 620 ล้านบาท และโรงแรมที่มีขนาดรองลงมาอีกจำนวนหนึ่ง รวมทั้งมีสปอร์ตคอมเพล็กซ์ ซึ่งประกอบด้วยสนามกอล์ฟขนาด 18 หลุม, โรงแรมชั้นหนึ่ง, โรงพยาบาล, ศูนย์การค้าและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองมุกดาหารและใช้เงินลงทุนประมาณ 600-800 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีศูนย์การค้าตลาดดานัง ซึ่งเป็นศูนย์การค้าตลาดอินโดจีนแห่งหนึ่งที่อยู่ในเมืองและมีเครื่องปรับอากาศ ศูนย์อาหารและร้านค้ามากมายไว้คอยบริการ การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตด้านการลงทุนค่อนข้างสูง

4.6.5 สรุปการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดมุกดาหาร

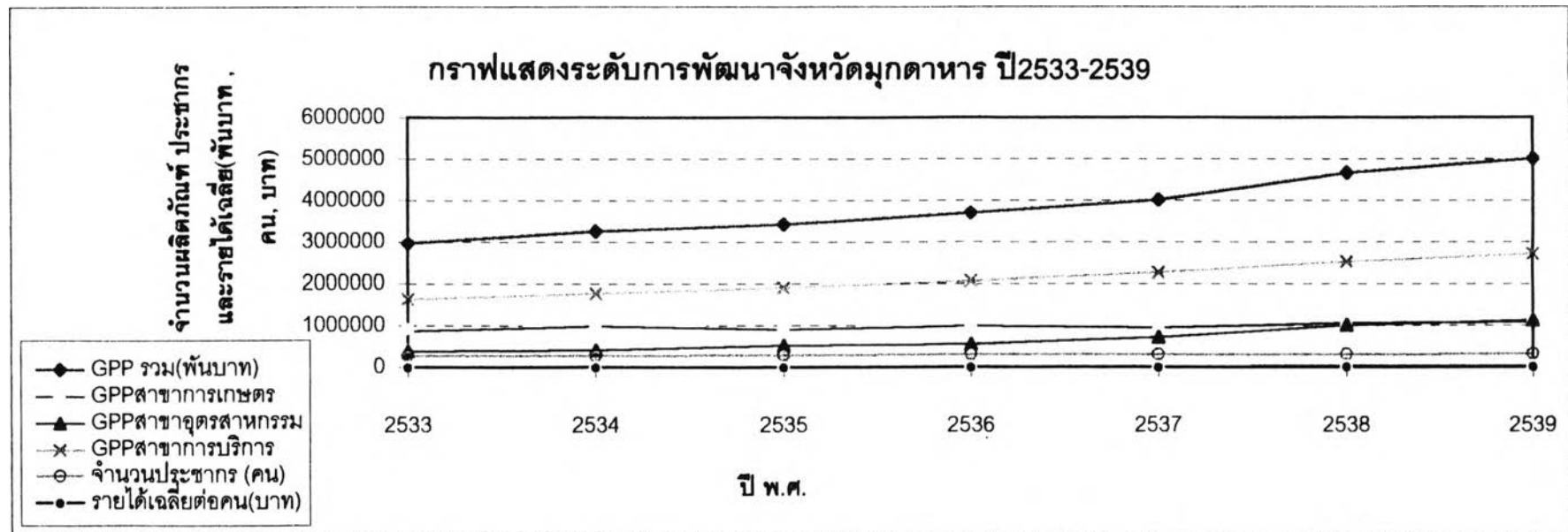
การเติบโตด้านการเกษตร มีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงและแนวโน้มจากอดีตจนถึงปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าการผลิตจะลดความสำคัญเป็นลำดับ โอกาสในการเติบโตค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการลงทุนด้านการเกษตรชะลอตัวลงและคงที่ การลงทุนที่สำคัญในภาคการเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร ประเภทโรงสีข้าว และอาหาร สาขาที่ยังมีโอกาสการเติบโต ได้แก่ สาขาปศุสัตว์ และกสิกรรม เนื่องจากยังมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากเอกชนในการทำ

ตารางที่ 4.20 แสดงแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี 2533-2539

ปัจจัย	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
GPP รวม(พันบาท)	2,994,048	3,286,672	3,455,761	3,726,849	4,044,788	4,701,702	5,046,384
GPPสาขาการเกษตร	898,675	1,023,377	941,854	1,026,242	990,248	1,096,913	1,128,851
GPPสาขาอุตสาหกรรม	429,566	458,544	565,891	588,923	754,689	1,047,210	1,163,817
GPPสาขาการบริการ	1,665,807	1,804,751	1,948,016	2,111,684	2,299,851	2,557,578	2,753,717
จำนวนประชากร (คน)	288,151	293,174	299,280	308,333	312,202	317,642	322,591
รายได้เฉลี่ยต่อคน(บาท)	12,764	14,646	16,437	17,469	20,504	24,990	27,773

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี 2533-2539

ฟาร์มเพาะเลี้ยง เพื่อส่งขายเป็นวัตถุดิบให้โรงงาน ส่วนภาครัฐมีโครงการจัดหาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมเพื่อแบ่งโซนในการทำการเกษตร

การเติบโตด้านอุตสาหกรรม มีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นมาก ในปี พ.ศ. 2538 โดยมีการเพิ่มสูงที่สุดในทุกภาคการผลิต และมีแนวโน้มการเติบโตที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โอกาสในการเติบโตมีสูงมาก เห็นได้จากในปี พ.ศ. 2533 มีโรงงานอุตสาหกรรม 357 โรง เงินลงทุน 386.3 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนโรงงานถึง 367 โรง และมีเงินลงทุนถึง 500.68 ล้านบาท อุตสาหกรรมที่เติบโตมากได้แก่ การก่อสร้าง ผลิตเหล็กโลหะ ซ่อม ซายอะไหล่รถยนต์และเครื่องจักรกล จะขยายไปตามถนนสาย 212 ส่วนร้านซ่อมรถยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็กจะกระจุกตัวในย่านการค้าของเมือง นอกจากนี้มีแนวโน้มการลงทุนในอุตสาหกรรมหลายประเภท โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตเพื่อส่งออก โดยมีโครงการจัดสร้างเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำการลงทุนตามมากมายนอกจากนี้ยังจัดให้มีเขตส่งเสริมการส่งออก

การเติบโตด้านการค้าและการบริการ เป็นภาคการผลิตที่มีมูลค่ามากที่สุดและมีแนวโน้มการเติบโตสูงขึ้นอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จากอดีตเป็นเพียงการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ เมืองขยายตัวปรับฐานะมาเป็นผู้ประกอบการและจากผู้ประกอบการไปเป็นผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมในที่สุด การค้าขายแดนมีมูลค่าสูงเป็นลำดับที่ 2 รองลงมาจากหนองคาย แต่มีแนวโน้มเป็นลำดับที่ 1 เมื่อโครงการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมเสร็จสมบูรณ์ มีโครงการลงทุนจากภาคเอกชนจำนวนมาก โดยเฉพาะด้านอสังหาริมทรัพย์ ทั้งบ้านจัดสรร และอาคารพาณิชย์ มีการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินหลายมือ ราคาที่ดินสูงขึ้น ประกอบกับนโยบายการจัดให้มีพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศ การเพิ่มเส้นทาง การเข้าถึงพื้นที่(รถไฟ,เครื่องบิน) จะส่งผลให้การค้าและการบริการของจังหวัดมุกดาหารเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การเติบโตด้านการท่องเที่ยว ความชัดเจนในการเป็นเมืองหลักในด้านการท่องเที่ยวของมุกดาหาร เพิ่มถูกยอมรับเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยก่อนหน้าที่ถูกรวมอยู่ในจังหวัดนครพนม เนื่องจากปัจจุบันมุกดาหารสามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวฝั่งลาวเป็นแรงดึงที่สำคัญ โอกาสการเติบโตมีมากขึ้น เมื่อมีโครงการสะพานข้ามแม่น้ำโขง ซึ่งจะเชื่อมการท่องเที่ยวไปถึงกลุ่มประเทศอินโดจีนได้ ทำให้นโยบายการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก เห็นได้จากโรงแรมชั้นหนึ่งระดับมาตรฐานนานาชาติ 4 แห่ง เงินลงทุนรวม 620 ล้านบาท และยังมีโครงการสปอร์ตคอมเพล็กซ์ ซึ่งประกอบด้วยสนามกอล์ฟ ขนาด 18 หลุม โรงแรมชั้นหนึ่ง สถานพยาบาล ศูนย์การค้าและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ในวงเงินลงทุน 600 - 800 ล้านบาท และรัฐบาลมีโครงการจัดหาที่จอดรถที่สถานีรถไฟในที่ดินของเอกชน จัดโครงการสงกรานต์ไทย - ลาว กินข้าวทาแลง จัดแจງบุงเสี้ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จัดเขตปลอดภาษีสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน

4.6.6 โครงการพัฒนาภาครัฐที่ส่งผลต่อการขยายตัวของมุกดาหาร

เน้นพัฒนาโดยสร้างโครงข่ายการคมนาคมเชื่อมระดับภูมิภาค โครงการเชื่อมโยงฝั่งตะวันออก(จุดแดนพม่า) - ฝั่งตะวันออก(มุกดาหาร) เชื่อมผ่าน สปป. ลาว ไปยังเมืองท่าดามัง ประเทศเวียดนาม ซึ่งออกสู่ทะเลจีนใต้ และเชื่อมโยงถึงชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นทางออกสู่อาเซียน เพื่อเปิดการคมนาคมขนส่งแบบ 2 ทิศทาง

- โครงการรถไฟสายบัวใหญ่ - ร้อยเอ็ด - มุกดาหาร - นครพนม ช่วยเปิดการเข้าถึงพื้นที่ให้สามารถเข้าถึงโดยสะดวกมากขึ้น

- โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการขยายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมและจัดเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งเสริมการลงทุน

- โครงการเชื่อมสะพานมิตรภาพ ไทย - ลาว แห่งที่ 2 เพื่อเชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศอินโดจีน มีข้อตกลงสร้างที่ ต. สงเปลือย อ. เมืองมุกดาหาร ห่างจากเขตเทศบาล 5 กิโลเมตร

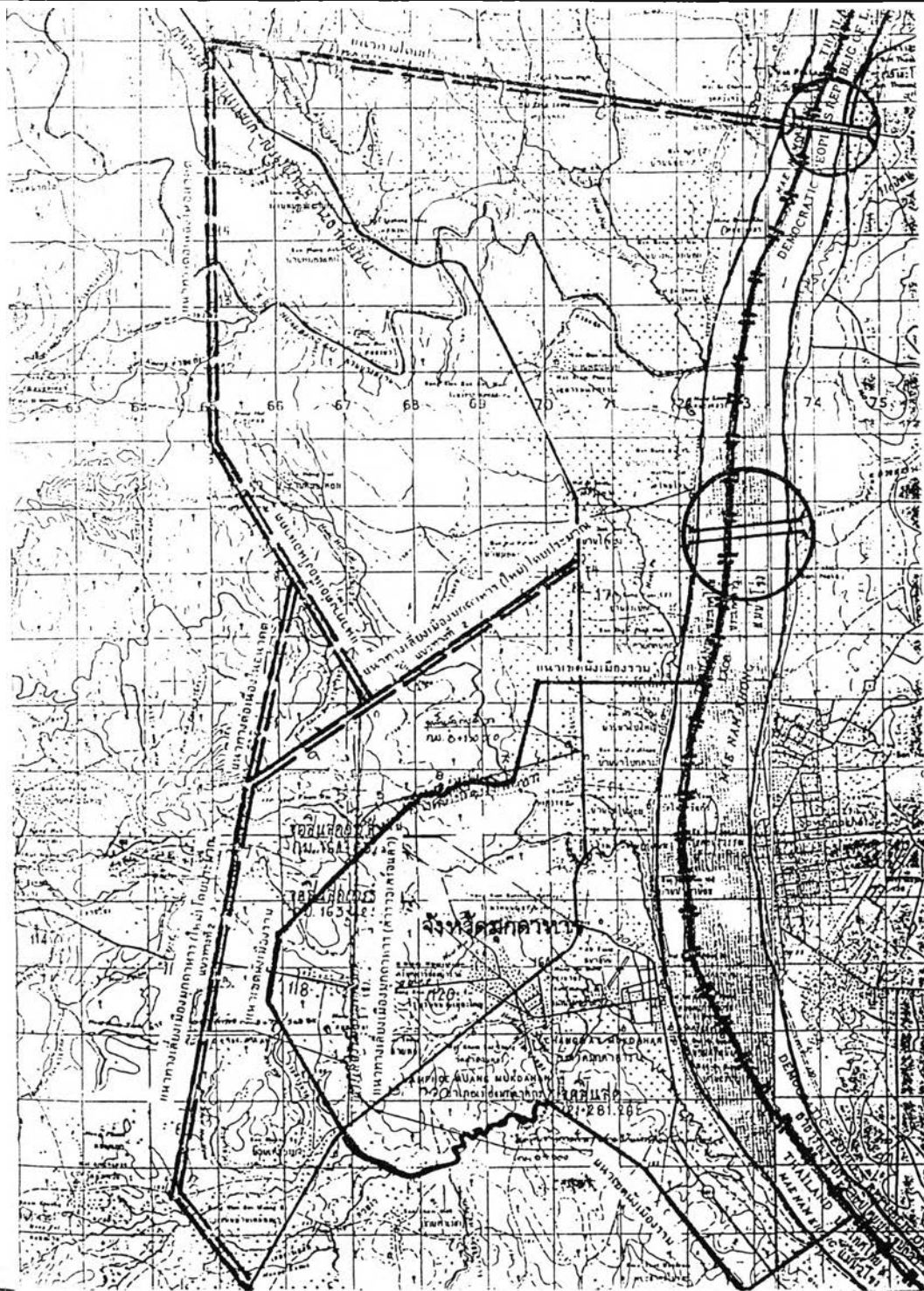
- โครงการตัดถนนเลี่ยงเมืองเพื่อเตรียมรองรับการเดินทางและการขนส่งสินค้าจากสะพานมิตรภาพโดยไม่ต้องเดินทางเข้าเมือง

- โครงการปรับปรุงสนามบินเลิงนกทา จ. ยโสธร ให้เป็นสนามบินพาณิชย์ บริการครอบคลุม 3 จังหวัดได้แก่ ยโสธร มุกดาหารและอำนาจเจริญ

4.7 สรุปศักยภาพจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ตัวเมืองตั้งอยู่ตรงข้ามกับแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว ซึ่งเป็นเมืองใหญ่เป็นอันดับสองรองจากเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งมีประชากรมากเป็นอันดับสองของ สปป.ลาว และมีกำลังซื้อสูง มุกดาหารมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก และมีคุณภาพดี เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งสามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายของจังหวัดได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะตลาดสินค้าอินโดจีน มีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าจำนวนมากทุกวัน ทำให้มีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจคล่องตัวมีจำนวนประชากรไม่มากนัก จึงไม่มีปัญหาความแออัดของประชากร แต่มีกำลังแรงงานจำนวนมาก สามารถเป็นปัจจัยการผลิตทางเศรษฐกิจได้อย่างเพียงพอ ค่าจ้างแรงงานไม่สูงรวมถึงราคาที่ดินยังไม่สูงมาก ยกเว้นในเขตเทศบาลเมืองในย่านพาณิชยกรรม ซึ่งมีขนาดพื้นที่เพียง 35 ตารางกิโลเมตร อีกทั้งมีพื้นที่ว่างประโยชน์เหลืออยู่เป็นจำนวนมาก สามารถเลือกทำเลที่ตั้งได้สะดวกประกอบกับมุกดาหารเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบ ที่มีผลผลิตจำนวนมาก นอกจากนี้มีวัสดุก่อสร้างคุณภาพดีอีกด้วย

ระบบการบริการขั้นพื้นฐานมีระบบการไฟฟ้าและพลังงานที่สามารถให้บริการและรองรับการขยายตัวของเมืองและสามารถนำไปพัฒนาต่อได้ มีโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ที่มา: กรมทางหลวง , กรมการผังเมือง

แนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ 4.10 ที่ตั้งสะพาน และ ถนนโครงการ

สัญลักษณ์

- สะพาน
- ถนนโครงการ

และเมืองศูนย์กลางการพัฒนาหลายทิศทาง รัศมีโครงข่ายการคมนาคมภายในจังหวัด มีระยะใกล้ไม่เกิน 50 กิโลเมตร ทำให้การขยายตัวเป็นไปโดยสะดวกและสามารถดูแลจัดระบบการพัฒนาเมืองได้ง่าย

โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของมุกดาหาร คือการค้าและการบริการ มีมูลค่าการค้าส่งและการค้าปลีกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงในระดับภาค ทำให้มีสภาพคล่องทางการเงินสูง มีนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาลงทุนมากทำให้การระดมทุนในจังหวัดมีความสะดวก มูลค่าการค้าชายแดนมีมูลค่าสูงเป็นลำดับที่สองรองจาก จังหวัดหนองคาย ภาวะการลงทุนในจังหวัดมีการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดกลางเงินลงทุนประมาณ 100 - 120 และ 40 - 60 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร และอุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ ภาวะการค้าในจังหวัดมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงเฉพาะบริเวณตลาดสินค้าอินโดจีน มีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าวันละประมาณ 4,000 คน คาดว่าจะสร้างรายได้ถึง 360 ล้านบาท / ปี ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจการนำเข้าเที่ยวมีการขยายตัวสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้การพัฒนาเมืองตามศักยภาพของเมืองที่มีอยู่จำเป็นต้องทำไปพร้อมกันกับการพัฒนาจุดอ่อนของเมือง เช่น การบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถขยายตัวทันกับการขยายตัวของเมือง จึงจะทำให้การพัฒนาเมืองได้ประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้นมุกดาหารในปัจจุบัน จึงมีบทบาทเป็นเมืองการค้าและการบริการ โดยมีบทบาทรองเป็นเมืองท่องเที่ยว เนื่องจากภาวะการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูง จึงสอดคล้องกับมูลค่าการผลิตในภาคบริการ มีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มการขยายตัวด้านการค้าและการบริการค่อนข้างสูงซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวขยายตัวตามมา เป็นเสมือนเมืองท่าการพาณิชย์ ที่กำลังจะมีการเติบโตขยายตัวไปสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายที่ได้กำหนดบทบาทใหม่ให้มุกดาหาร